

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Němec

**Vliv edukačního působení dětského tábora
na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin**

Olomouc 2023

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a zdroje, které jsem použil v mé práci, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce doc. PhDr. Tomášovi Čechovi, Ph.D. za poskytnuté rady, vstřícnost, čas, jež mi věnoval a za spolupráci při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 SOCIALIZACE DÍTĚTE	8
1.1 CHARAKTERISTIKA POJMŮ SOCIALIZACE A EDUKACE DÍTĚTE	8
1.1.1 <i>Socializace</i>	8
1.1.2 <i>Edukace</i>	10
1.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIALIZACI	11
1.2.1 <i>Rodina</i>	11
1.2.2 <i>Vrstevnická skupina</i>	13
1.2.3 <i>Škola</i>	14
1.3 RIZIKOVÉ FAKTORY	14
1.3.1 <i>Záškoláctví</i>	15
1.3.2 <i>Alkoholismus</i>	15
1.3.3 <i>Týrání a zanedbávání</i>	16
1.3.4 <i>Neschopnost rodičů nakládat s financemi</i>	16
1.4 MOŽNOSTI PODPORY SOCIALIZACE A EDUKACE DÍTĚTE	17
1.4.1 <i>Škola jako podpora</i>	17
1.4.2 <i>Rodina jako podpora</i>	18
1.4.3 <i>Letní dětský tábor jako podpora</i>	18
2 RODINA JAKO FAKTOR NEÚSPĚŠNÉ SOCIALIZACE	19
2.1 DYSFUNKČNÍ RODINA	19
2.2 NÍZKOPŘÍJMOVÉ RODINY	19
2.3 ROLE OSPODU U NÍZKOPŘÍJMOVÝCH A NEFUNKČNÍCH RODIN	20
2.3.1 <i>Definice orgánu sociálně-právní ochrany dětí</i>	20
2.3.2 <i>Profese pracovníka OSPOD</i>	21
3 VOLNÝ ČAS A DĚTSKÉ TÁBORY JAKO NÁSTROJ ROZVOJE OSOBNOSTI DÍTĚTE	22
3.1 VOLNÝ ČAS	22
3.1.1 <i>Volný čas jako prostor pro rozvoj dítěte</i>	22
3.1.2 <i>Funkce volného času</i>	22
3.1.3 <i>Cíle volného času</i>	23
3.2 DĚTSKÝ TÁBOR	24
3.2.1 <i>Cíle dětského tábora</i>	24
3.2.2 <i>Legislativa dětského tábora</i>	24
3.2.3 <i>Druhy dětského tábora</i>	25
3.2.4 <i>Osmero dobrého tábora</i>	25
II. PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	28
4.1 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A VÝZKUMNÁ OTÁZKA	28
4.2 VÝZKUMNÁ METODA A SBĚR DAT	28
4.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	29
4.4 REALIZACE VÝZKUMU	29
4.5 ANALÝZA DAT	30

4.6 VÝSLEDKY	30
4.7 DISKUSE	42
ZÁVĚR	45
ANOTACE	46
SEZNAM LITERATURY	47
PŘÍLOHY	50

ÚVOD

V mé bakalářské práci se budu zabývat problematikou týkající se edukačního vlivu dětského tábora na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin, jak již napovídá název mé práce. Bude se zde vyskytovat teoretický popis problematiky týkající se dětí a jejich rodin mých respondentů a následný výzkum pomocí rozhovorů s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí, kteří mají k mým respondentům stejně blízko jako já.

V mé zatím pětileté působnosti na dětském táboře pro děti z nízkopříjmových rodin jsem se setkal s mnoha příběhy, u kterých byl vidět značný socializační posun od prvního navštívení tábora. U respondentů, jejichž příběhy poznamenaly alkoholismus rodičů, týrání, zanedbání, či finanční negramotnost rodičů jsme se společně s táborovými „kolegy“ snažili dětem v průběhu let ukázat, že život není jen samý splín a že mohou žít naprosto normální život, jako každý z nás, trávit vhodně volný čas a nepodléhat patologickým jevům. U dětí je to zvláště důležité, jelikož si oporu hledali právě v nás, na táboře, a tudíž se u nich objevila bezmezná důvěra, kterou nikdy nikomu nekládali.

Primární motivací pro mě bylo, abych čtenáře seznámil s táborem, který z osobní zkušenosti velmi dobře znám a je dle mého názoru odlišný od „normálních“ táborů, jelikož je zde specifická cílová skupina, u které je ve velké míře vidět vděk za pozornost, lásky přítomnost, naslouchání, a také za bohatý program, který jsme dětem schopni nabídnout.

Celá bakalářská práce je tedy rozdělena na teoretickou část, ve které teoreticky vysvětluji vyskytující se problémy v rodinách a také, co jaký pojem znamená. V praktické části se již přesuneme k podstatě problému. Jsou zde psané rozhovory s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí (dále se můžeme setkat se zkratkou OSPOD) o dětech, které navštěvují edukační letní dětský tábor a jsou v hledáčku OSPOD.

Mým hlavním cílem celé bakalářské práce je odpovědět na to, jaký edukační vliv přináší dětský tábor dětem z nízkopříjmových rodin při socializaci. Zaměřit se na aktivity a práci s dětmi a to, jak jim věnovaná pozornost společně s ostatními zmíněnými aspekty napomáhají při právě zmíněné socializaci dětí z nízkopříjmových rodin. Odhalil jsem, jak skvělou práci OSPOD v Jindřichově Hradci odvádí jednak přes rok, kdy jsem vše pozoroval v průběhu praxí, ale i v období pro děti letních prázdnin, kdy si na tábor musejí pracovníci brát v práci dovolenou. I přes tento fakt pracovníci tráví svůj volný čas s dětmi na táboře a já považuji jako mou osobní zodpovědnost, abych o edukačním letním dětském táboře pro děti z nízkopříjmových rodin psal.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Socializace dítěte

1.1 Charakteristika pojmů socializace a edukace dítěte

1.1.1 Socializace

Socializace je pojem, který se používá v mnoha vědách, které zkoumají člověka. Bavíme se o pedagogice, psychologii, sociologii a dalších. Pojmem socializace se tedy rozumí postup, v němž dochází k přeměně člověka z biologického tvora na tvora společenského (Jedlička a kol. 2018). Pojem socializace je chápán spíše v širším slova smyslu, jelikož vše, co vnímáme, ale i nevnímáme. Jsou zde myšleny veškeré přírodní i společenské aspekty, které ovlivňují vývoj osobnosti člověka a zároveň pomocí socializace se jedinec učí, co od něho společnost očekává a co má očekávat jedinec od ní, čemu společnost věří (Jedlička a kol., 2018).

Velmi důležitým nástrojem pro socializaci je komunikační aparát, přesněji řečeno řeč. Pomocí řeči sdělujeme veškerá pravidla fungování světa, pomáhá nám ke sdělování společenských pravidel druhým (Jedlička a kol., 2015). Důležitost řeči ve vývoji jedince zdůrazňoval i Ch. H. Cooley, který zmiňoval že prostřednictvím řeči dítě začíná uvažovat o sobě jako o jedinci (Jedlička a kol., 2018).

Co se týče pedagogů, tak ti k socializaci přistupují tak, že je to proces osvojování společenských rolí, které jsou velmi důležité v pozdější začlenění do sociálních pozic. Každá společnost si pomocí socializace zařizuje kontinuitu a další podmínky týkající se rozvoje osobnosti (Jedlička a kol., 2018). Výsledkem socializace by měla být osobnost, jejíž chování, prožívání a cítění mají pramenit v nitra osobnosti a jedinec by si za nimi měl stát a být o nich svérázně přesvědčen. Zde se prolínají tři základní komponenty. Jako první je nutno zmínit tzv. „*kognitivní komponent*“, kam je zařazeno myšlení, víra, vnímání. Jako druhý máme na mysli tzv. „*emocionální komponent*“ kde, jak již název napovídá se bavíme o emocích, prožíváním. Jsou zde tedy na mysli emoce jako například láska, smutek, hněv, nebo naopak sympatie a další. Jako třetí, a tedy i poslední komponent autoři v knize zmiňují tzv. „*komponent chování*“. Tento komponent se zabývá dovednostmi a jinými schopnostmi. To, jakým se člověk stane a čím se stane je primárně příkládáno na miskú vah schopnosti učení a adaptace člověka (Jedlička a kol., 2015).

Pohled na socializaci od různých autorů

Anthony Giddens a jeho pohled na socializaci:

Giddens vnímal socializaci jako proces od dítěte až po dospělého člověka, který si uvědomuje sebe jako osobu a orientuje se v kultuře, ve které se pohybuje. Avšak říkal, že dítě má při socializaci svou vlastní roli a není jen pasivní složkou socializace. V průběhu 20. století, přesněji v druhé polovině, se pojem socializace definoval jako celoživotní proces, ve kterém se jedinec učí a reaguje na měnící se podmínky a situace ve společnosti (Jedlička a kol., 2018).

William Isaac Thomas a jeho pohled na socializaci:

Thomas popsal již počátky socializace, na které má dle jeho názoru vliv první chirurgická škola. Říkal, že dítě se rodí do určité skupiny, ve které jsou definována určitá pravidla. I kdyby se dítě vydalo na jinou cestu, než by bylo pro společnost přijatelné, tak sama společnost ho donutí akceptovat pohledy na formy lidského jednání a chování (Jedlička a kol., 2018).

David Émile Durkheim a jeho pohled na socializaci:

Durkheim říkal, že nejdůležitějším úkolem v procesu socializace je to, aby si člověk vytvořil návyk a naučil se to, aby lidé příliš nevnímali utlačivou moc společnosti a nedávali jí příliš silnou a omezující váhu (Jedlička a kol., 2018).

Talcott Parson a jeho pohled na socializaci:

Parson, což byl slavný americký strukturální funkcionalista, se nechal inspirovat Durkheimem a jeho pohledem na socializaci. Parson tvrdil, že socializace je celoživotní proces, přičemž základní kámen je položen v dětství, jelikož právě tam jedinec dává najevo svá očekávání. Dále Parson věnoval pozornost faktu, že při socializaci je výrazným pojmem i sexuální role, které lze označit i jako genderové role, což nám tedy napovídá, že budou jisté odlišnosti v dívčí socializaci a v chlapecké socializaci. Popisoval také, že chlapec bude spíše tíhnout k tomu, aby mohl převzít zodpovědnost za materiální zabezpečení své rodiny, zatímco dívka bývá spíše spojována s péčí o rodinu a celkově s rodinným prostředím (Jedlička a kol., 2018).

Petr Ludwig Berger jeho pohled na socializaci:

Berger a Thomas Luckmann přispěli s termínem, který se nazývá „sociální konstrukce rodiny“ a veškeré jejich myšlení se odvíjí od toho, jak jedinec vnímá okolní svět. Popisují, že *„každý jedinec se pohybuje v tomto okruhu, neboť on sám nejen lidskou společností spoluvytváří, ale současně je jejím výtvořem“* (Jedlička a kol., 2018, s. 192).

Činitelé socializace

V knize je vysvětleno pojetí Self, které říká, že činitelé socializace jsou jedinec, skupina či organizace a vysvětluje, že jejich chování, jednání a to, čemu dávají v životě smysl právě pojetí Self vytváří. Jako další velmi důležitý činitel socializace je tzv. „referenční skupina“, která obsahuje především skupiny, do kterých by chtěl jedinec patřit. Rozděluje se na Pozitivní referenční skupinu, která je popisována příkladem, kdy student vnímá jako svou pozitivní referenční skupinu své profesory na vysoké škole, aby mohl vnímat jejich hodnoty a postoje. Jako negativní referenční skupina je v knize popisována příkladem kdy dívka, která má veliké ambice při svém vysokoškolském studiu, a tudíž vnímá kamarádky své matky, které jsou v domácnosti, jako negativní referenční skupinu (Jedlička a kol., 2018).

1.1.2 Edukace

Pojem edukace je velmi často popisován jako výchova a vzdělávání. Však tento dvouslovný, a proto se s ním dá méně operovat jako s jednoslovným. Nic však nemění na tom, že pojem edukace je velmi úzce s výchovou a vzděláváním souvisí, a tudíž není vhodné je rozdělovat do dvouslovného pojmu a lepší využití tedy hledáme u pojmu edukace. Jak autor v knize popisuje, tak edukace je tedy i vhodným překladem z anglického slova „education“. Při výraznějším popisu edukace je však potřeba znát názvy pro činitele právě zmíněné edukace. Jako prvním činitelem, který vstupuje do procesu edukace je tzv. „edukátor“. Edukátor je ve své podstatě kdokoliv, kdo vstupuje do vyučování. Druhým činitelem, který vstupuje do procesu edukace je tzv. „edukant“, což je ve své podstatě kterýkoliv subjekt učení. Edukantem je tedy myšlen žák, člověk absolvující školení, kurzu, či osoba, která se pouze drží daných instrukcí. Edukatorem je poté myšlen subjekt, který edukační činnost vykonává, takže například učitel, školitel a tak podobně (Průcha, 2017).

Edukační procesy

„Edukační procesy jsou všechny takové činnosti lidí, při nichž dochází k učení na straně nějakého subjektu, jemuž je exponován nějakým jiným subjektem přímo nebo zprostředkovaně (textem, technickým zařízením aj.) určitý druh informace“ (Průcha, 2017, s. 65). Edukační procesy se řadí do kategorie aktivit, které jsou nejčastější. V podstatě od narození až po stáří se jedinec něco učí, nebo učí někoho jiného (Průcha, 2017). Jako příklady edukačních procesů jsou v knize uvedeny tyto čtyři reálné procesy. Prvním typem je tzv. „osvojování mateřského jazyka“. Tento proces spočívá v tom, že jeden subjekt, ve většině případů dítě, se učí jazykové dovednosti tím, že se stýká se subjektem druhým, přesněji řečeno s rodičem. Druhým příkladem reálného

procesu je trénink sportovce, který je pod dohledem svého trenéra. Tento proces je většinou ve specifikovaném prostředí, ve kterém probíhá učení pohybových schopností sportovce. Třetím a velmi výrazným reálného edukačního procesu je proces mezi žáky a učitelem, který probíhá při školní výuce. Do procesu tedy vstupují žáci, kteří se učí a dále učitelé, kteří vytvářejí jejich učení. Čtvrtým procesem, který je zmiňován v knize je proces, který vnímá větší počet lidí, či dokonce celá populace. Tento proces vnímáme ve spojení s energetickými problémy, se zdravým životním stylem. Ač se může zdát, že je tento proces zprostředkováván médii, tak je to proces spíše mezi pisatelem textu a jeho čtenáři, posluchači (Průcha, 2017).

Edukační prostředí

Edukační prostředí v pojedí moderní pedagogiky lze rozdělit na vnitřní a vnější. Do vnějšího bychom zařadili například školy, prostředí pracoviště, rodina, které mají své vlastní ekonomické, kulturní, sociální, etnické a jiné charakteristiky. Do vnitřního bychom poté zařadili fyzikální ergonomické parametry a psychosociální parametry. Fyzikální ergonomické parametry jsou například jak je místnost osvětlena, jak je místnost řešena dispozičně, jaké jsou zvolené barvy v místnosti, či jaký nábytek byl do místnosti zvolen. Psychosociální parametry se dále ještě mohou dělit na statické a proměnlivé. Do těch statických autor uvádí déle trvalejší vztahy například mezi dítětem a rodičem, či dítětem a učitelem. Zkráceně se tomuto prostředí nazývá „učební klima“. Proměnlivé, jak již název napovídá jsou krátkodobé a velice silně působí na to, jakým stylem bude komunikace mezi účastníky procesu probíhat. A v tomto případě se zkráceně prostředí nazývá „učební atmosféra“ (Průcha, 2017).

1.2 Faktory ovlivňující socializaci

Mezi zásadní faktory, které ovlivňují socializaci autor zařadil rodinu, dále školu a v poslední řadě vrstevnickou skupinu. Definice faktorů ovlivňujících socializaci autor uvádí takové faktory, jež považujeme za sociální okolí, ve kterém probíhá výrazným způsobem proces socializace (Výrost a Slaměník, 2008).

1.2.1 Rodina

Podle Vaňka (1976, In Čubirková, 2019) *„Rodina je svazek muže, ženy a jejich svobodných dětí, založený na biologickém základě. Manželství se stává rodinou, pokud zabezpečuje reprodukci obyvatelstva“*. Pojem rodina lze podle Pasternakové chápat jako sociální subjekt, do kte-

rého se velmi úzce projevují aspekty s prvky přírodními, biologickými, sociálními, aspekty jednotlivce, ale i společnosti. Pomocí rodiny se dítě začleňuje do společnosti. Od prenatálního období je to právě rodina, která vytváří velmi důležitou roli v životě dítěte. Prostřednictvím rodiny se dítě učí navazovat první kontakty a vztahy, snaží se pochopit, jak ve společnosti vztahy fungují a jakou mají roli (Pasternaková, 2020, s. 7). Hlavními body, kterými se rodina vyznačuje jsou laskavost, důvěra a osobitý způsob prožívání života. O rodině lze také říci, že se vyznačuje jako skupina neformálními vlastnostmi a velmi silnou citovou vazbou (Pasternaková, 2020, s. 8).

Nejzákladnějším kamenem v rodině jsou vztahy, hlavní roli pak hraje vztah rodičů a dítěte. Podle Heluse (2007) má rodina 10 základních funkcí, které musí plnit vůči dítěti. Jako první zařadil upokojení základních biologických a psychických potřeb. Druhým bodem, který Helus uvádí je, že rodina musí dítěti vytvářet láskyplné prostředí a dítě musí z rodiny lásku cítit. Třetím bodem je součinnost mezi rodičem a dítětem, rodič musí dítěti věnovat prostor k sebe-realizaci. Čtvrtým bodem je vnímání vlastnictví prostřednictvím vět „já mám“ a „my máme“. Pátým bodem je míněno, aby dítě pochopilo genderovou problematiku a vnímalo prožitek ze sebe samotného, čímž je myšleno chlapce či dívku. V šestém bodě musí rodič, tedy rodina, vytvářet pozitivní vzor pro dítě. V sedmém bodě je vysvětleno, že dítě musí být vedeno k zodpovědnosti. Musí mít úctu a ohleduplnost vůči zapojování do společenských aktivit. Osmý bod obsahuje pochopení a navázání vztahů mezi generacemi. Devátý bod je o vytváření přátel. Poslední desátý bod je o tom, že rodič musí dítěti vždy poskytnout útočiště, tedy místo a prostor k tomu, aby se mohlo dítě s čímkoliv svěřit (Helus, 2007).

Podle Rozinajové (1988, In Pasternaková, 2020) je postavení rodiny v současné společnosti vytvářené těmito základními funkcemi:

1. Biologicko-reprodukční funkce
2. Ekonomicko-zabezpečovací funkce
3. Emocionální funkce
4. Socializačně výchovná funkce
5. Ochranná funkce

Biologicko-reprodukční funkce, jak již název napovídá se týká reprodukce, rozmnožování a početí nového jedince do společnosti. Je velice důležitá z důvodu přetrvávání lidského rodu. U člověka, jak je tomu i u jiných živočichů, je zcela přirozené, že lidé chtějí mít vlastní potomky. K rodičovství se však musí přistupovat velmi odpovědně, jelikož je to sice krásná, radostná, avšak i náročná zodpovědnost.

Ekonomicko-zabezpečovací funkce je zejména zaměřena na finanční zabezpečení rodiny, finanční gramotnost a materiální zabezpečení. Ekonomická situace rodiny zejména závidí na finančních příjmech členů rodiny. Tyto zdroje poté zabezpečují potřeby spojené s výživou, ošacením a v neposlední řadě také s bydlením. Co se týče vztahů, tak ekonomicky zabezpečená rodina nemusí být vždy přesvědčivě zárukou kvalitních morálních zásad, kulturní úrovně rodiny a mezilidských vztahů.

Emocionální funkce je převážně závislá na hloubce vztahu mezi partnery. Jejich vztah poté značnou mírou ovlivňuje to, jaká je v rodině atmosféra a je nesmírně důležitý ve výchově dětí. Velmi ve vztahu záleží na stabilitě vztahu, kulturnosti a mravnosti jednotlivců. Emoce spojené s láskou mezi partnery jsou velmi často přenášeny na jejich potomky a je to velmi důležitý prvek pro šťastné dětství jedince. Avšak jen citově vyspělý jedinec je schopen vytvořit si velmi hluboké citové vazby a vytvořit partnerství na celý život. Při neplnění základních aspektů emocionální funkce může dojít k odloučení a následnému rozpadu celé rodiny (Pasternaková, 2020, s. 11).

Socializačně-výchovná funkce se vyznačuje především ve vztahu mezi rodiči a dětmi. Dítě, které zažívá tuto funkci rodiny se stává součástí společnosti a plnohodnotným členem ve vztahu k manželů, tedy jejich rodičům. Adaptace dítěte je tedy v tomto případě socializačním procesem. Nejdůležitějším úkolem výchovy je pak nastavení jasného výchovného cíle, při kterém jsou velice důležité mravní normy. Cíle výchovy se jednoznačně musí podřídit i resumé a samozřejmě metody výchovy. Rodina má především cíl výchovy takový, aby vychovala člověka, kterému není lhostejný charakter a mravnost, aby byl jednou prospěšný a soběstačný, dokázal se prosadit v osobním i rodinném životě a byl pro společnost prospěšný. Jestliže tyto cíle nejsou kvalitně a pevně nastaveny, nedá se poté hovořit o výchově a v žádném případě o promyšlenosti a cílevědomosti výchovy (Pasternaková, 2020, s. 12).

Ochranná funkce je vyznačena tím, že rodina má za úkol vytvořit bezpečné prostředí pro dítě, kde budou zajištěny veškeré životní potřeby pro všechny členy domácnosti. Dále se dá definovat jako zaopatřovací, či pečovatelská funkce (Procházka, 2012, s. 110).

1.2.2 Vrstevnická skupina

Vrstevnická skupina je další faktor, který ovlivňuje socializaci a edukaci dítěte a má na dítě velmi výrazný vliv. Dítě, které nalezne svou vrstevnickou skupinu a které se s ní ztotožní v ní vnímá rovnocennost a nezávislost. To jsou velmi důležité aspekty, které dítě hledá. Dítě se s vrstevnickými skupinami setkává již od útlého věku, ale v adolescentním věku dítěte má vrstevnická skupina výraznou roli a vzniká tak velká důležitost členů skupiny při procesu socializace. Pro dítě

je snazší hledat pochopení u vrstevníků, kteří se potýkají s podobnými problémy než u rodičů, kteří v jeho očích nemohou danou problematiku chápat (Kot'a a Jedlička, 2004).

1.2.3 Škola

Škola hraje důležitou roli při formování názorů a hodnot dětí a mladistvých. Během pobytu ve škole se děti a mladiství učí o společnosti, kultuře a etice, což může mít vliv na jejich názory a hodnoty. Škola také poskytuje dětem a mladistvým příležitost k interakci s ostatními lidmi ve svém věku a k učení se spolupracovat a komunikovat s ostatními. Toto může pomoci při formování sociálních dovedností a při rozvoji schopnosti navazovat a udržovat vztahy s ostatními lidmi. Škola může také představovat první kontakt dětí a mladistvých s autoritou a s pravidly chování. To může mít vliv na to, jak se děti a mladiství učí respektovat autority a dodržovat pravidla. Škola tedy může hrát důležitou roli při formování chování a způsobu, jakým se děti a mladiství chovají ve společnosti. Výběr školy může mít také vliv na socializaci dětí a mladistvých. Například pokud je dítě vychováváno v prostředí, kde se vyzdvihuje význam vzdělání, může to mít vliv na to, jaké školy se rozhodne navštěvovat a jakým způsobem se bude snažit dosáhnout úspěchu. Škola může také ovlivnit sociální skupiny, do nichž se děti a mladiství začlení. Například pokud se dítě zapojuje do školních klubů nebo sportovních týmů, může se dostat do kontaktu s ostatními dětmi a mladistvými se stejnými zájmy a může se začlenit do sociálních skupin s nimi spojených (Výrost a Slaměník, 2008). Mezi další faktory, které ovlivňují socializaci dítěte lze zařadit i média, jako jsou televize, internet a sociální sítě, mohou mít vliv na to, jak děti vnímají svět a jak se chovají v sociálních situacích. Kulturní a etnické faktory, přičemž kulturní a etnické rozdíly mohou ovlivnit, jak děti vnímají a prožívají sociální interakce. Dále pak také zdravotní stav, jelikož děti s různými zdravotními potížemi nebo omezeními mohou mít obtíže se sociální interakcí. A samozřejmě také bezpečnost a prostředí, přičemž bezpečnost a prostředí, ve kterém dítě žije, může ovlivnit, jak se cítí a jak se chová v sociálních situacích.

1.3 Rizikové faktory

Rizikové faktory dospívání jsou úzce spojeny s hledáním své osobnosti a vývojových úloh jedince. Faktory, u kterých nedojde k časnému podchycení a odstranění mohou vést k vnitřnímu napětí způsobených frustrací z nenaplnění svých potřeb (Labáth, 2001).

Pro svou teoretickou část bakalářské práce jsem vybral jako nejdůležitější záškoláctví, alkoholismus, týrání a zanedbávání, finanční gramotnost a negramotnost rodičů, jelikož tyto rizikové faktory vstupují do všedního života dětí, jež jsou předmětem mé praktické části.

1.3.1 Záškoláctví

Pokud žák chodí do školy neoprávněně nepřítomen, bez svolení učitele nebo jiného zástupce školy, mluvíme o neomluvené absenci. Je to přestupek, který neporušuje pouze školní řád, ale také školský zákon, který stanovuje povinnost pravidelné a včasné docházky do školy. Každá škola má vlastní opatření proti záškoláctví, která musí být v souladu se zákonem (Kyriacou, 2005). Ředitel školy vydává školní řád podle pravidel stanovených v § 30 školského zákona. MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) vydalo metodický pokyn jako návod pro prevenci záškoláctví, který stanovuje jednotný postup při omlouvání žáků z vyučování a při prevenci a postihu záškoláctví (MŠMT, 2002, 2014). Je důležité, aby školy a rodiče spolupracovali při prevenci neoprávněné absence žáků a při řešení těchto problémů. Je také důležité zajistit, aby školní opatření byla spravedlivá a v souladu s právními předpisy.

1.3.2 Alkoholismus

Alkoholismus je závislost na alkoholu, která se projevuje pravidelným a častým používáním alkoholu. Alkoholismus může mít vážné zdravotní a sociální důsledky, jako je poškození jater, řízení pod vlivem alkoholu, rozpad rodin a ztráta zaměstnání. Existuje mnoho faktorů, které mohou vést k alkoholismu, včetně genetiky, prostředí a osobnostních rysů. Léčba alkoholismu zahrnuje léky, terapii a podporu skupin, jako jsou skupiny AA (Anonymní alkoholici). Cílem léčby je pomoci alkoholikům přestat pít a naučit se zdravé způsoby vyrovnávání se se stresem a emocemi bez použití alkoholu. Prevence alkoholismu zahrnuje vzdělávání o rizicích spojených s nadměrným používáním alkoholu a podporu pro lidi, kteří se snaží vyhnout alkoholu nebo se ho snaží nadobro opustit. Prevence alkoholismu také zahrnuje podporu pro lidi, kteří se snaží vyhnout alkoholu nebo se zbavit závislosti. Je důležité si uvědomit, že alkoholismus je léčitelné onemocnění a že lidé s touto závislostí mohou úspěšně léčit a žít plnohodnotný a zdravý život bez alkoholu. Nicméně, léčba může být náročná a může trvat dlouhou dobu, takže je důležité, aby alkoholici měli podporu ze strany rodiny, přátel a zdravotnických profesionálů. Je také důležité si uvědomit, že alkoholismus má vliv nejen na samotného alkoholika, ale také na jeho blízké a komunitu. Pravidelné a nadměrné používání alkoholu může způsobit rodinné konflikty, finanční problémy a problémy v práci. Proto je důležité, aby se alkoholici a jejich blízcí obrátili na odbornou pomoc při řešení těchto problémů (Novák a Drinocká, 2006).

1.3.3 Týrání a zanedbávání

Zanedbávání a týrání dětí jsou formami špatného zacházení s dětmi, které mohou mít vážné důsledky pro jejich zdraví a vývoj. Wilson a Horner (2005) přirovnávají zanedbávání k obrovskému růžovému slonu žijícímu v pokoji moderního sociálního systému, který je tak velký, že ho nelze ignorovat, ale zároveň je tak bizarní, že nikdo neví, co s ním. I když jsou obě tyto formy ohrožení dětí poměrně časté, je třeba je chápat jako odlišné jevy s různými příčinami a následky (Pemová a Ptáček, 2016).

Zanedbávání dětí se obvykle projevuje tím, že rodiče nebo pečovatelé neposkytují dětem dostatečnou péči a podporu, což může mít negativní vliv na jejich fyzické, emocionální a sociální vývoj. To může zahrnovat nedostatečnou výživu, nedostatečné oblečení nebo péči o zdraví, nebo také ignorování emocionálních potřeb dětí.

Naopak týrání dětí zahrnuje aktivní použití fyzického násilí nebo emocionálního zneužívání dětí, což může vést k fyzickým a psychickým traumata. Týrání dětí může mít mnoho podob, včetně fyzického týrání, sexuálního zneužívání, emocionálního zneužívání a zanedbávání.

Je důležité, aby byly obě tyto formy ohrožení dětí adekvátně řešeny, což zahrnuje intervence ze strany odborníků, terapie pro děti a rodiny a prevenci v budoucnu. Je třeba věnovat pozornost příčinám a následkům zanedbávání a týrání dětí a poskytnout potřebnou podporu a pomoc těm, kteří jsou těmito formami ohrožení zasaženi. To může zahrnovat podporu pro rodiny a pečovatele, aby se naučili zdravé způsoby vyrovnávání se se stresem a emocemi bez použití násilí nebo zanedbávání, a také poskytování bezpečného a podpůrného prostředí pro děti. Je také důležité zvýšit povědomí o zanedbávání a týrání dětí ve společnosti a podporovat opatření, která by pomohla chránit děti před těmito formami ohrožení. To může zahrnovat vzdělávání o prevenci a léčbě zanedbávání a týrání dětí, jakož i podporu pro organizace a služby, které se zabývají touto problematikou (Ptáček a Pemová, 2016, s. 63-85).

1.3.4 Neschopnost rodičů nakládat s financemi

Finanční gramotnost je schopnost zvládat finanční záležitosti a plánovat finanční budoucnost. To zahrnuje dovednosti jako rozpoznávání a řešení finančních problémů, správa osobních finančních zdrojů, plánování budoucnosti a rozhodování o nakládání s finančními prostředky. Finanční gramotnost je důležitá pro každého, protože dobré finanční znalosti a dovednosti mohou pomoci lidem žít finančně zdravým a stabilním životem, získat finanční nezávislost a dosáhnout svých fi-

nančních cílů. Finanční gramotnost je také klíčová pro podnikatele a obchodníky, kteří potřebují dobré finanční dovednosti k úspěšnému vedení podniku nebo řízení finančních zdrojů společnosti.

Finanční ngramotnost je stav, kdy lidé nemají dostatečné finanční znalosti nebo dovednosti k řízení svých finančních záležitostí. To může vést ke špatným finančním rozhodnutím a nezdravým finančním návykům, což může vést k finančním problémům a potížím s dluhy. Finanční ngramotnost může mít široký dopad na životy lidí a může ovlivňovat jejich schopnost dosáhnout finanční stability a nezávislosti. To může mít vliv na schopnost lidí plánovat budoucnost a uskutečňovat své finanční cíle, také může ovlivňovat jejich schopnost zajistit si kvalitní bydlení, stravování a zdravotní péči. Finanční ngramotnost může také ztěžovat schopnost lidí splácet dluhy a zhoršovat jejich schopnost získat úvěr nebo půjčku v budoucnosti (Syrový a Novotný, 2005).

1.4 Možnosti podpory socializace a edukace dítěte

Možností podpory socializace a edukace dítěte je velká řada, avšak v kontextu mé práce se věnuji třem nejdůležitějším, mezi které bych zařadil letní dětský tábor, který dítěti je oporou v socializaci, budování nových vztahů a začlenění do nového prostředí. Dále pak školní prostředí, kdy školy poskytují dětem příležitost setkávat se s jinými dětmi a rozvíjet sociální dovednosti, jako je komunikace, spolupráce a empatie. A samozřejmě i rodinné prostředí. Rodina je nejdůležitějším faktorem pro rozvoj dítěte, a proto je důležité poskytnout rodičům a rodinám podporu a pomoc při vychovávání a sociálním začleňování dítěte. Nesmíme opomenout i další možnosti, kterými jsou například programy podpory sociálního začleňování. Programy jako jsou mentoring, skupinové aktivity, nebo terapie, mohou pomoci dětem s obtížemi v sociálním začleňování. Dostupnost sociálních služeb, jako jsou poradenské služby, podpora rodiny, nebo terapeutické služby, mohou pomoci dětem a rodinám vyřešit sociální problémy. Dostupnost informací a zdrojů o sociálním začleňování, jako jsou knihy, internetové stránky nebo kurzy, mohou pomoci rodičům a dětem lépe porozumět sociálním interakcím a naučit se, jak se v nich účastnit. Spolupráce mezi různými složkami, což znamená spolupráce mezi školami, rodinami, sociálními službami a dalšími organizacemi může pomoci poskytnout dětem komplexní podporu pro sociální začleňování a rozvoj.

1.4.1 Škola jako podpora

Jedlička (2015) v kapitole „Škola jako socializační instituce“ ve své knize „Poruchy socializace u dětí a dospělých popisuje“, že škola může působit pozitivně na socializaci dítěte na několika úrovních. Tím nejčastějším a nejzřejmějším je, že škola poskytuje dětem příležitost k vzdělání a rozvoji intelektuálních schopností. Toto vzdělání může pomoci dětem lépe porozumět světu

kolem sebe a připravit se na budoucí povolání. Škola také poskytuje dětem prostor k vývoji sociálních dovedností a k naučení se spolupracovat s ostatními. Skrze školní aktivity, jako jsou sportovní týmy nebo kluby, mohou děti získat zkušenosti s týmovou prací a komunikací s ostatními. Škola také může pomoci dětem rozvíjet sebekontrolu a disciplínu, což jsou důležité dovednosti pro úspěšné začlenění do společnosti. V neposlední řadě může škola pomoci dětem naučit se respektovat a chápat různorodost a rozmanitost ve společnosti (Jedlička a kol., 2015, s. 150).

1.4.2 Rodina jako podpora

Rodina může pozitivně působit na socializaci dítěte tím, že mu poskytne lásku, podporu a bezpečí. Důležité je, aby rodiče vytvářeli prostředí, ve kterém se dítě může cítit pohodlně a bez obav vyjadřovat své myšlenky a pocity. Dítě by mělo mít možnost se účastnit různých aktivit v rámci rodiny, například společných výletů nebo sportovních aktivit, což mu pomůže rozvíjet sebevědomí a sociální dovednosti. Rodiče by měli být také vzorem pro dítě, předvádět pozitivní chování a učit je zodpovědnosti a respektu k ostatním lidem. Rodina je pro děti velmi důležitým zdrojem socializace a výchovy, který může mít významný vliv na jejich další vývoj a chování. Rodina může pozitivně působit na socializaci dítěte tím, že mu poskytuje bezpečné a podpůrné prostředí, ve kterém se může cítit milované a přijaté. Rodina také může vést dítě k poznávání a respektování hodnot a pravidel, které jsou pro společnost důležité, a podporovat jeho sebevědomí a samostatnost. Je také důležité, aby rodina podporovala zájmy a schopnosti dítěte a pomáhala mu při rozvoji jeho osobnosti a schopností (Jedlička a kol., 2015, s. 117–140).

1.4.3 Letní dětský tábor jako podpora

„Tábor je zotavovací akcí, jejímž účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, případně i získání specifických znalostí a dovedností“ (Rudý a Kačer, 2007, s. 5).

Filouš (2006) ve své publikaci popisuje tábor jako dočasné místo, kde je organizovaná skupina lidí, kteří pobývají určitou dobu mimo své rodiny a musí dodržovat určitá pravidla a normy. Nejčastější typy táborů jsou letní, příměstské a putovní. V některých táborech se nabízí konkrétní zaměření, například tábory s koňmi, vodácké nebo hudební. Některé tábory jsou navíc zaměřené na určitá témata (Filouš, 2006).

2 Rodina jako faktor neúspěšné socializace

2.1 Dysfunkční rodina

„Takový důsledek lidského vědomého jedná – ní, který negativně zasahuje celek společnosti (a její jednotlivé organizace, instituce), její adaptační schopnost, integraci, uskutečňování cílů, zachování struktur. Dysfunkce je všechno, co je určitého stavu struktur škodlivé pro další existenci společnosti“ (Jandourek, 2001).

Dysfunkční rodina je rodina, ve které se objevují problémy a konflikty, které mohou negativně ovlivnit zdravý vývoj dítěte. Může se jednat o problémy v komunikaci mezi členy rodiny, nezdavé vztahy, nedostatečnou podporu a péči nebo také o závislosti na návykových látkách. Dysfunkční rodiny mohou být také charakterizovány nadměrnou kontrolou, týráním nebo zanedbáváním dětí. Vývoj dítěte je ovlivněn mnoha faktory, a to včetně rodinného prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. V dysfunkční rodině může dítě čelit stresu a emocionálnímu napětí, které může vést k problémům s vývojem osobnosti a způsobit komplikace v sociálních vztazích. Dítě může také zažívat potíže s učením a mít problémy se sebevědomím a sebeúctou. Je důležité, aby děti vyrůstající v dysfunkčních rodinách měly dostatečnou podporu a pomoc, aby mohly vyrovnat se s těmito výzvami a získat zdravé sociální dovednosti (Sobotková, 2012).

2.2 Nízkopříjmové rodiny

Nízkopříjmové rodiny jsou rodiny, které žijí s příjmem nižším, než je průměrný příjem dané společnosti. Tento nižší příjem může vést k finančním problémům a nedostatku prostředků na základní životní potřeby, jako je bydlení, jídlo nebo lékařská péče. Život v nízkopříjmové rodině může mít také negativní dopady na psychické zdraví a sociální vazby členů rodiny.

Navíc nízkopříjmové rodiny mohou čelit bariérám v přístupu k vzdělání, zaměstnání a zdravotní péči, což může vést k dalším sociálním a ekonomickým problémům. Je třeba zmínit, že nízkopříjmové rodiny nejsou pouze těmi, které žijí pod hranicí chudoby, ale také rodiny, které žijí s příjmem, který je jen mírně nad touto hranicí, ale stále jejich příjem nestačí na to, aby mohly splnit všechny své životní potřeby a zajistit si adekvátní životní standard. Je tedy důležité věnovat pozornost nejen rodinám žijícím v extrémní chudobě, ale také rodinám s nižším příjmem, které mohou také čelit mnoha úskalím a překážkám při zajišťování základních potřeb a příležitostí pro sebe a své děti (Tomeš, 2010).

Zákon o pomoci v hmotné nouzi je zákonem, který upravuje pomoc v hmotné nouzi a pomoc při řešení nedostatku nebo chybějícího bydlení. Jeho cílem je poskytovat finanční a materiální pomoc lidem, kteří se ocitli v takovém ekonomickém a sociálním postavení, že si bez této pomoci nemohou zajistit základní životní potřeby.

Pro nízkopříjmové rodiny jsou v zákoně stanoveny některé specifické ustanovení, která se týkají například nároku na přídavek na dítě nebo nároku na příspěvek na bydlení. Zákon také stanovuje podmínky pro přiznání přídavku na dítě a příspěvku na bydlení, jako například výši příjmů rodiny nebo počet osob v rodině. Zákon také upravuje možnosti pomoci v hmotné nouzi pro osoby, které jsou závislé na pomoci druhých, například pro seniory nebo osoby s tělesným nebo mentálním postižením (Zákon o pomoci v hmotné nouzi 111/2006 Sb.).

2.3 Role OSPODU u nízkopříjmových a nefunkčních rodin

2.3.1 Definice orgánu sociálně-právní ochrany dětí

OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí) je úřad, který má za úkol pomáhat rodinám s dětmi a chránit děti před sociálně patologickými jevy a v případě potřeby je poskytnout sociálně-právní ochranu. OSPOD je součástí systému sociálních služeb a je zodpovědný za poskytování poradenských, preventivních a ochranných služeb rodinám s dětmi, které se nacházejí v sociální nouzi nebo jsou ohroženy sociálně patologickými jevy. Pracovníci OSPOD jsou kvalifikovaní sociální pracovníci, kteří jsou odpovědní za vykonávání těchto služeb a pomáhají rodinám a dětem vyřešit jejich sociální problémy a zajistit jim co nejlepší podmínky pro život a výchovu (Matoušek a kol., 2005).

Hlavním cílem orgánů sociálně-právní ochrany dětí je chránit děti před sociálně patologickými jevy a zaměřit se na preventivní působení na rodiny a rodinné vztahy. Podle Analýzy sítě služeb pro práci s rodinami a dětmi (2014) je tento princip klíčovým aspektem jejich práce. Je důležité, aby orgány sociálně-právní ochrany dětí poskytovaly podporu rodinám a pomáhaly jim překonat problémy a řešit konflikty, aby se děti mohly vyhnout sociálně patologickým jevům a získat zdravé a bezpečné prostředí pro svůj vývoj (MPSV, 2014).

Obecní úřady jsou zodpovědné za následující aktivity:

- vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zejména zaměřuje pomocí terénní sociální práce,

- projednávání odstranění nedostatků ve výchově dítěte s rodiči,
- projednávání nedostatků v chování dětí s dětmi samotnými,
- sledování, zda se děti nevydávají do prostředí, které je pro jejich vývoj a výchovu ohrožující,
- poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při uplatňování nároků dítěte na sociální podpory a dávky sociální péče na žádost,
- oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečností, které nasvědčují tomu, že se během sociální práce setkal s dítětem, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může v součinnosti s obecním úřadem poskytnout dítěti sociálně-právní ochranu a podat soudu návrhy na rozhodnutí, k jejichž podání není oprávněn obecní úřad (Špeciánová, 2007).

2.3.2 Profese pracovníka OSPOD

Pracovník OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí) je odborník, který se v rámci své práce zabývá problematikou sociálně-právní ochrany dětí a řešením krizových situací v rodinách. Jeho hlavním úkolem je pomáhat rodinám s dětmi v nouzi a zajišťovat bezpečí a ochranu dětí před sociálně patologickými jevy. Pracovník OSPOD vyhledává děti, které jsou ohrožené a spolupracuje s rodiči při řešení nedostatků ve výchově a v rodinných vztazích. Jeho práce také zahrnuje poskytování poradenství rodičům při uplatňování nároků dítěte na dávky sociální péče a státní sociální podporu. Pracovník OSPOD může rovněž předkládat návrhy na rozhodnutí soudu v případech, kdy je ohrožení dítěte nezbytné.

Dětský kurátor je profesionální pracovník, který se specializuje na práci s dětmi a rodinami v nouzi. Jeho hlavním úkolem je pomoci těmto skupinám řešit problémy, které jim brání v normálním fungování a zařadit se do společnosti. Dětský kurátor vyhledává a navazuje kontakty s dětmi a rodinami, poskytuje jim poradenství a podporu, spolupracuje s jinými profesionály a organizacemi a v případě potřeby předkládá návrhy na ochranu dětí a rodin před sociálně patologickými jevy. Pro tuto práci je potřeba mít odborné vzdělání a schopnost empatie a porozumění potřebám a problémům dětí a rodin (Matoušek a kol. 2005).

3 Volný čas a dětské tábory jako nástroj rozvoje osobnosti dítěte

Pelánek (2013) ve své knize Příručka instruktora zážitkových akcí použil myšlenku od B. Russella a tou je: „*Nuda je z morálního hlediska velmi podstatný problém, protože polovina hříchů lidstva je způsobena strachem z ní*“. Volný čas a s ním spojené letní dětské tábory mají jednoznačnou charakteristiku, která vyplívá z toho, že u zážitkové akce jde o časově uzavřenou událost, ve které je velmi důležitý zážitek. Událost bývá velmi často připravena instruktory a účastní se pouze vymezená skupina. Má svou vlastní atmosféru, kterou je potřeba vždy dobře naladit a pestrost programu, který musí být zajímavý, pečlivý a zábavný (Pelánek, 2013).

3.1 Volný čas

„*Úsek části života, který se snažíme vyplnit tak, aby nás se vzpomínky a zážitky staly součástí našeho vnímání a obohatil nás ve všech směrech života*“ (Bezchleba, 2012).

3.1.1 Volný čas jako prostor pro rozvoj dítěte

Volný čas, speciálně pedagogika volného času, je definován jako jedna z pedagogické disciplíny a je zařazen mezi společenské vědy. Zaměřuje se na výchovu ve volném čase, cíle volného času, podmínky a prostředky, které se uplatňují ve volném čase. Pedagogika volného času úzce souvisí i s dalšími pedagogickými obory jako jsou obecná pedagogika, sociální pedagogika, vývojová pedagogika, didaktika, speciální pedagogika, ale i s dějinami pedagogiky. Nesmíme však opomenout souvislost s aspekty, které se vztahují k filozofii, psychologii, sociologii, ale i zdravotnické aspekty.

3.1.2 Funkce volného času

V této oblasti se zaměříme na volný čas jakožto na výchovu ve volném čase. Ta je specifickou výchovnou oblastí, do které lze zařadit tyto čtyři funkce. Jsou jimi sociální, výchovně – vzdělávací, zdravotní, preventivní funkce. Všechny tyto čtyři funkce mají své důležité místo ve formování správné výchovy volného času.

Sociální funkce: Sociální funkce je především zaměřena na čas, který dítě netráví ve škole. Jedná se tedy o čas, který dítě tráví mimo své rodiče a jedná o funkci, která se stará o bezpečí a dohled nad dítětem. V této funkci však dochází i k navazování sociálních kontaktů, setkávání se s novými autoritami, poznávat rozmanitost sociálních rolí. Probíhá zde také nenásilné sociální učení.

Zdravotní funkce: Zdravotní funkce se výchovy ve volném čase týká především z hlediska aktivit ve volném čase, které podporují tělesné a duševní zdraví, a také sociální vývoj vychovávaných jedinců. Pedagog má k přispění několik různých příležitostí. Tou první je režim, aby mělo dítě řádně zorganizovaný program dne dle jeho věku, aby dítě nebylo přetěžováno a docházelo ke střídání aktivit. Dále velmi důležitou stránkou je zařazení pohybových aktivit do režimu dne dítěte. Dále také vytváření a utužování zdravotních návyků u dětí. Samozřejmě i upevňování hygienických návyků a péči o své zdravé tělo. V poslední řadě se však nesmí zapomenout to, aby dítěti byl předložen základ o vytváření psychohygieny, o kterou si bude pečovat.

Výchovně-vzdělávací funkce: Výchovně-vzdělávací funkce je především zaměřena na cílevědomém ovládnutí osobnosti jedinců, což znamená že v této funkci je kladen důraz na rozvíjení rozumových schopností a emocí, a také působí na sociální, psychickou a fyzickou stránku osobnosti.

Preventivní funkce: Preventivní funkce je zaměřena na předcházení patologických jevů u dětí, které jsou představovány formou lhaní, agresivity, vandalismu, vulgarismu, experimentování s omamnými látkami, či dokonce jejich zneužívání, gamblerství, nebo jiné podoby závislostí, rasismu, či problémy v sexuální oblasti. Jako vhodně zvolenou prevencí v těchto souvislostech se nabízí primární prevence, jelikož dítě, které si uvědomuje všechna tato úskalí a umí vhodně využívat volný čas je menší pravděpodobnost toho, že k těmto patologickým jevům bude nahlížet. Primární prevence je v tomto ohledu velmi vděčná, jelikož není drahá a účinkem si vede mnohem lépe než sekundární, nebo terciální prevence.

Všechny funkce, které jsou zde zmíněny se však úzce prolínají v běžné výchovné praxi. Veškerá zařízení, instituce, či organizace, které se zabývají výchovou ve volném čase jsou vytvořena tak, aby plnily funkce plné míře (Pávková, 2008).

3.1.3 Cíle volného času

Různá hlediska nám umožňují formulovat různé výchovné cíle, například podle věku jedinců, druhu instituce, druhu činnosti a zaměření na konkrétní složky osobnosti. Cíle výchovy mohou mít různou míru obecnosti, od velmi obecných až po specifické. Obecným cílem výchovy v oblasti volného času je naučit jedince hospodařit s volným časem, efektivně ho využívat a považovat ho za významnou životní hodnotu. Zprostředkovat osobě způsob efektivního relaxace, vybírat vhodné formy odpočinku, rozvíjet své zájmy, podporovat aktivní styl života, objevovat a rozvíjet své specifické talentové schopnosti, uspokojovat a kultivovat své potřeby, naučit se správnému využívání materiálních zdrojů pro volnočasové aktivity a podporovat celoživotní vzdělávání (Pávková, 2008, s. 18).

3.2 Dětský tábor

Zotavovací akce, tedy i tábory, jsou organizované pobyty 20 a více dětí do 15 let na alespoň čtyři dny, která má za úkol posílit zdraví, rozvinout sociální kontakt, edukovat ve volném čase a zvýšit tělesnou zdatnost dětí. „*Letní dětský tábor lze přirovnat ke škole a oddíl ke třídě. I na táboře se velká skupina dělí na malé sociální skupiny a mezi nimi se vytváří sociální klima*“ (Bezchleba, 2012).

3.2.1 Cíle dětského tábora

V tomto úseku jsem se zaměřil na cíle dětského tábora, přesněji edukačního dětského tábora pro děti z nízkopříjmových rodin, jež pořádá Město Jindřichův Hradec.

"Cílem tábora je výchovné působení na děti směřující k eliminaci kriminálně rizikových jevů, omezování příležitostí k páchání trestné činnosti, k získání potřebných společenských a hygienických návyků a smysluplného trávení volného času" (Šindelářová, 2023).

3.2.2 Legislativa dětského tábora

Podle MŠMT není možné udělovat povolení ke konání táborů ani stanovit podmínky pro jejich pořádání, a proto není ani vedena žádná evidence o táborech. MŠMT upozorňuje na zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a vyhlášku Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb. (později 148/2004 Sb.) o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Dále bylo z praktických důvodů doporučeno zaměřit se na vyhlášku č. 602/2006 Sb. (dříve č. 137/2004 Sb.), která se vztahuje k hygienickým požadavkům na stravovací služby, jako je příprava a výroba pokrmů, jejich označování, skladování a uvádění do oběhu. Je tedy důležité dbát na dodržování hygienických pravidel při pořádání táborů (MŠMT, 2005).

Jako další zde máme řadu zákonů, které je potřeba k dobrému fungování dětského tábora respektovat. Jsou to:

Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.) se zabývá základními právy a svobodami

Ústava České republiky (č. 1/1993 Sb.) se zabývá principy fungování státu a ústavních orgánů.

Zákon o sdružování občanů (č. 83/1990 Sb.) upravuje podmínky pro sdružování občanů do společenství s vlastními účely

Zákon o právu shromážděvacím (č. 84/1990 Sb.) upravuje podmínky pro svolávání a konání shromáždění a pochodů.

Zákon o ochraně osobních údajů (č. 101/2000 Sb.) upravuje podmínky pro zpracování a ochranu osobních údajů.

Zákon o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) stanovuje pravidla pro ochranu přírody a krajiny v České republice.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (č. 359/1999 Sb.) upravuje pravidla pro ochranu dětí před sociálně patologickými jevy a zajištění sociálně-právní ochrany (Zákony pro lidi, 2023)

3.2.3 Druhy dětského tábora

V publikaci od Harmacha a kol. (2004) jsou uvedeny následující druhy táborů:

Existují různé druhy táborů, které nabízejí různé zážitky a zkušenosti pro děti a mládež. Například stálé tábory se konají ve stálých tábořištích, jako jsou zděné, chatové nebo stanové základny, a celý pobyt se odehrává na jednom místě. Putovní tábory zahrnují cestování mezi několika tábořišti, obvykle pěšky, na kole nebo na vodě. Příměstské tábory jsou specifickou formou nabídky denního programu bez noclehu. Hvězdicové tábory zahrnují několikadenní výlety do okolí základny. Kromě toho existují různé druhy táborů, jako jsou běžné tábory pro děti z běžné populace, integrované tábory pro děti z rizikových skupin nebo dětských domovů, ozdravné tábory pro zdravotně postižené děti (Harmach a kol., 2004).

3.2.4 Osmero dobrého tábora

Základní body, na které byste se měli zaměřit při pořádání dětského tábora, jsou:

1. Kvalifikovaný personál – Tým vedoucích a připravujících tábor by měl být kvalifikovaný s odpovídajícím vzděláním odpovědné instituce nebo školením a schopností pracovat s dětmi, například na základě dlouholetých zkušeností a reference.
2. Atraktivní program – Program tábora by měl být rozmanitý, zajímavý, komplexní a vyhovující věkovému složení účastníků. Měl by být předem plánován a založen na dlouhodobých aktivitách, jako je celotáborová hra.
3. Bezpečnost – Tábor by měl mít pevný řád a být pro dítě bezpečným místem. Měl by být legální akcí ohlášenou orgánem hygienické služby a obecnímu úřadu a měl by mít připraven krizový plán pro nouzové situace.
4. Vhodné prostory – Tábor by měl být umístěn v odpovídajících prostorách, které splňují hygienické požadavky a poskytují potřebné zázemí.

5. Zdravotní zabezpečení – Tábor by měl mít kvalifikovaného zdravotníka a měl by být v kontaktu s dětským lékařem v místě konání. Pořadatel tábora by měl mít k dispozici dostatečné informace o zdravotním stavu dítěte a měl by dodržovat jeho specifické potřeby.
6. Dostatek informací – Rodiče by měli mít dostatek informací o provozu, programu, personálním zabezpečení a požadavcích na vybavení dítěte předem. Často mají rodiče i děti možnost seznámit se s vedoucími tábora na schůzce s rodiči nebo formou účasti na akci pro děti pořádanou pořadatelem.
7. Rozvoj osobnosti – Tábor je prospěšný pro rozvoj dětí – pomocí her mohou rozvíjet svou osobnost a dovednosti, naučí se spolupracovat v kolektivu.
8. Důvěryhodnost pořadatele – Tábor by měl být pořádán důvěryhodnou a prověřenou organizací nebo institucí. Pořadatel by měl mít pozitivní reference a být k dispozici pro dotazy a požadavky rodičů (Pionýr, 2023).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Metodika bakalářské práce

Svou praktickou část bakalářské práce jsem zaměřil primárně na rozhovory s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí, kteří jezdí na tábor jakožto vedoucí tábora. Praktická část navazuje na teoretickou část, ve které jsem se zabýval teorií týkající se problematiky, která je spojená s osudy dětí, kteří na tábor přijíždí. Výzkum byl založen na rozhovorech, ze kterých jsem následně pomocí otevřeného kódování vyhodnotil odpověď na výzkumný cíl. Výstupem z praktické části je následně podrobný přehled, který poukazuje na to, jak tábor napomáhá k lepší socializaci dětí z nízkopříjmových rodin.

4.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumná otázka

Na edukačním dětském táboře je každé dítě originál, a tudíž se tak k němu musí přistupovat. Přijíždí nám tam děti z různých domácností, které ve většině případů nejsou zcela funkční, a proto je kladen veliký důraz na rozmanitost aktivit, které mají být v prospěch socializace dítěte. Proto i hlavním cílem je tedy prozkoumat, jaký vliv mají tyto aktivity dětského tábora na socializaci dítěte. Výzkumná otázka mého výzkumu je vytvořena tak, aby z ní bylo patrné, jak moc tábor dětem napomáhá k lepší budoucnosti, která je spojena se socializací.

Hlavní výzkumná otázka zní:

Jak působí dětský tábor a jeho aktivity na socializaci dítěte?

4.2 Výzkumná metoda a sběr dat

Výzkumným šetřením mě doprovázel kvalitativní přístup, který lze definovat jako: „*Kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z toho důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za emergentní nebo pružný typ výzkumu. V jeho průběhu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy i nová rozhodnutí, jak modifikovat zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat i jejich analýze. Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry*“ (Hendl, 2016).

4.3 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný vzorek jsem si zvolil podle respondentů, kteří mi byli k dispozici. Na začátku jsem si tedy zvolil čtyři informantky, pracovnice na orgánu sociálně právní ochrany dětí v Jindřichově Hradci, které navštěvují letní edukační tábor v pozici vedoucích. Všechny informantky byly ženy. V rámci souhlasu o anonymitě a anonymním zpracování informací mi sdělených jsem začal realizovat výzkum, jež byl založen na polostrukturovaném rozhovoru, který jsem měl předem připraven.

Respondent	Pohlaví	Věk	Nejvyšší dosažené vzdělání	Délka praxe na OSPODU
1	žena	45	Mgr.	20
2	žena	42	Mgr	9
3	žena	30	Bc.	4
4	žena	45	DiS.	20

Tabulka 1. Výzkumný vzorek respondentů

4.4 Realizace výzkumu

Svůj výzkum jsem realizoval na orgánu sociálně právní ochrany dětí v Jindřichově Hradci. Jelikož již pět let pravidelně jezdím na edukační letní dětské tábory pořádané právě zmiňovaným OSPOD, tak nebyl problém navázat spolupráci při realizování výzkumu. Díky dobrým vztahům, které mezi námi panují mi vyšly informantky velmi vstřícně. K výzkumu jsem přistupoval s respektem a úctou, jelikož se jedná o citlivá témata dětí z nízkopříjmových rodin. Zvolil jsem si polostrukturovaný rozhovor, který se skládal z hlavních otázek, na které mi informantky odpovídaly. Každý rozhovor trval různý časový horizont, avšak otázky byly vždy stejné, tudíž můžeme hovořit o rozmanitosti odpovědí informantek.

Realizace mého výzkumu týkající se socializace dětí na edukačním letním dětském táboře probíhala v březnu 2023, avšak informace o rodinných situacích jsem měl již z předešlých let, jelikož jsem OSPOD Jindřichův Hradec navštívil několikrát i během praxí při studiu a zároveň jsem děti znal z dětského tábora.

4.5 Analýza dat

Pro analýzu dat svého výzkumu jsem zvolil metodu otevřeného kódování, které je patrné z definice: „*Otevřené kódování je proces rozebírání, prozkoumávání, porovnávání, konceptualizace a kategorizace údajů. Jeho vlastnosti jsou znaky nebo charakteristiky náležející kategorii. Otevřené kódování je tedy část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Bez tohoto prvního a základního analytického kroku by nemohl proběhnout zbytek analýzy ani následná komunikace. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly, a také jsou kladeny otázky o jevech údajů reprezentovaných. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům*“ (Strauss a Corbin 1999, s. 43).

4.6 Výsledky

V mé výzkumné části bakalářské práce jsem se věnoval otevřenému kódování. Nejprve jsem přepsal rozhovory, které jsem uskutečnil s respondentkami. Dále jsem v nich vyhledal nejvýznamnější části, kterým jsem dále přiřadil kódy. Veškeré kódy vytvořily 7 kategorií, které zní:

1. Specifický cíl tábora pro edukaci a socializaci dětí z nízkopříjmových rodin
2. Komplexní edukační program s pozitivním vlivem na děti z nízkopříjmových rodin
3. Proaktivní přístup k řešení výzev v táboře pro děti z nízkopříjmových rodin
4. Finanční plánování a řízení v táboře pro děti z nízkopříjmových rodin
5. Rozvojově vývojové programy pro děti z nízkopříjmových rodin
6. Specifické výhody a nevýhody tábora pro děti z nízkopříjmových rodin
7. Vztahy ovlivňující děti z nízkopříjmových rodin a práci s nimi

Kategorie 1: Specifický cíl tábora pro edukaci a socializaci dětí z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Patologické jevy	Vyskytující – nevyskytující
Osvojení sociálních dovedností	Úspěšné – neúspěšné
Trávení volného času	Vhodné – nevhodné

Většina dětí na tomto dětském táboře se potýkala, nebo alespoň setkala s patologickými jevy, které je ovlivnily. S tímto faktem se již od počátku kalkuluje při nastavení specifických cílů. Já osobně si myslím, že tábor je pro děti přichystán tak, že je zde možné anulovat, nebo alespoň omezit nepříznivé jevy, které se u dětí vyskytují. Mou tezi potvrzují i odpovědi sociálních pracovníků. Sociální pracovníce číslo 1 uvedla odpověď, že: *„Takže hlavním cíl toho tábora směřuje k získání potřebných společenských návyků dětí, norem chování, získání zkušeností, jak je možné smysluplně trávit volný čas a řešit případně problémové situace v každodenním životě. Ten tábor je každoročně zaměřen na prevenci rizikového chování.“* Dále dodala k osvojení si dovedností, které se dětem snažíme předat: *„Chceme, aby si děti získaly větší určité podněty ke zdravému způsobu života.“*

Na ni se svou odpovědí navazuje sociální pracovníce číslo 2, jelikož ta se se svou odpovědí ztotožňuje z odpovědi předchozí sociální pracovníce. Sociální pracovníce číslo 2 uvedla: *„Hlavním cílem edukačního programu tábora je prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality u dětí a mládeže. Především je to nabídka konkrétního cíleného programu a aktivity pro děti v době letních prázdnin, která má předcházet právě vzniku patologických jevů a kriminality u dětí a mládeže z rodin s nízkými příjmy.“* Dále dodala, že: *„Cílem je vyplnit čas dětí konkrétním zážitkovým programem a aktivitami tábora, které jsou srovnatelné s letními tábory obdobného typu pořádanými obchodními nebo i neziskovými organizacemi. Cílem je předcházet tomu, aby děti z nízkopříjmových rodin trávily čas letních prázdnin bezprizorně na ulici, nebo sdružováním se v nevhodných partách, které následně mohou vést k případnému delikventnímu chování.“*

Sociální pracovníce číslo 3 vzala svou odpověď velmi z praxe a uvedla: *„Hlavní cíl je přímá práce s nezletilými dětmi, které jsou v evidenci orgánu sociálně právní ochrany dětí a jsou ohroženy rizikovým rodinným prostředím a rizikovou výchovou svých rodičů, či jiných osob, kteří odpovídají za jejich výchovu anebo děti se samy pouštějí takového rizikového.“* Zde je taktéž vidět přístup více z praxe a s tímto názorem se velmi ztotožňují, jelikož děti z edukačního tábora znám a vím, že když nejsou vedeni, tak k poflakování opravdu dochází. Její odpověď tedy byla, že: *„Určitě ano, minimálně z důvodu toho, že vidí věci v jiném světle a vidí, jak lze trávit volný čas a pochopitelně i si najdou přátele z jiného prostředí. Prostě jim dojde, že to poflakování není ideální.“* A dále: *„Určitě je to pro ty děti největší zážitek celých letních prázdnin, protože je to jediná organizovaná volnočasová aktivita, kterou mají.“*

Sociální pracovnice č. 4 dále k tématu patologických jevů uvedla, že: „*Hlavním cílem tábora je především prevence kriminality a užívání návykových látek u nezletilých dětí.*“ Dále dodala: „*Dalšími cíli, dle mého pohledu, jsou rozvoj komunikačních schopností, osvojování základních hygienických návyků a základních norem chování.*“ S touto myšlenkou se také shledávám, jelikož problém komunikačních schopností je u dětí mnohdy na bodu mrazu a o hygienickém návyku z domova ani nemluvě. Dále poté dodala: „*Věřím, že personál a program tábora má pozitivní vliv na rozvoj sociálních dovedností dětí a že pro děti je účast na táboře přínosem.*“ a zmínila: „*dalším cílem je smysluplné využití volného času dětí během letních prázdnin.*“ Dále pracovnice hovořila o tom, že: „*Myslím si, že je určitě dobře, že Město Jindřichův Hradec pořádá pro děti z nízkopříjmových rodin tento tábor a jsem ráda, že mohu být součástí táborového týmu, který dětem zajišťuje desetidenní program. Pro většinu dětí je to jediná prázdninová, ale i celoroční aktivita, kdy smysluplně využívají volný čas.*“

Kategorie 2: Komplexní edukační program s pozitivním vlivem na děti z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Pozitivní vliv na děti	Velký – malý
Programové aktivity	Bohaté – chudé

Dle mého názoru je velmi důležité, aby se v tomto úseku rozhovorů neopomněl fakt, že edukační program, ač se zdá že „učit“ děti o prázdninách by mělo být trestné, tak ho musí někdo vytvořit. Co se týče pravidel, tak tyto děti potřebují mít jasně definováno, co se smí a co nesmí. Při vhodném podání na nastavení hranic a pravidel děti reagují pozitivně, jelikož z domova na tento přístup nejsou zvyklé. Sociální pracovnice číslo 1 tedy na to konto odpověděla, že: „*Ten tábor má pozitivní vliv na chování dětí, na vztah dětí řečněme k určitým hodnotám v životě, na socializaci osvojení si základních dovedností návyků, a také na to že ty děti tráví smysluplně volný čas.*“

Sociální pracovnice číslo 2 odpověděla: „*Úspěšnost edukačního programu je dána tím, že děti jsou vhodně výchovně vedeny a formovány v průběhu běžných denních programových aktivit. Klíčovým faktorem je skutečnost, že se výchovné vedení děje nenásilnou formou prostřednictvím her, volnočasových aktivit a běžných denních činností.*“

Vše podtrhla svou odpovědí sociální pracovnice číslo 3, která na toto téma odpověděla: „Úspěšnost edukačního programu je hodnocena určitě kladně, protože děti získávají spoustu zážitků, které se jim v přirozeném jejich přirozeném rodinném prostředí nedostává a otvírá jim to prostory pro to, aby si mohli vytvořit jiný pohled na svět.“

Kategorie 3: Proaktivní přístup k řešení výzev v táborech pro děti z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Problém s rodiči	Rozsáhlý – nepatrný
Hygienické návyky	Kvalitní – nekvalitní
Noční pomočování	Časté – méně časté
Nedostatečné vybavení	Časté – řídké
Základní pravidla chování	Osvojená – neosvojená

Velmi často se stává, že dle mého názoru ten, od kterého problém pramení si sám není vědom toho, že on je původcem problému. V našem případě se můžeme bavit o chování dětí, jejich nepřiměřených reakcích, avšak myšleni jsou v tomto případě především rodiče dětí. Jak uvedla sociální pracovnice číslo 1 ve své odpovědi: „První problém ještě nastává možná před realizací toho tábora a to je přesvědčit některé rodiče, aby dětem umožnili pobyt na táboře, protože ne všichni rodiče samozřejmě vnímají orgán sociálně právní ochrany dětí pozitivně, tudíž když se v uvozovkách řekne že „přijde sociálka“ a tábor nabídne, tak ne všichni rodiče na to kývnou s ohledem tedy na tu negativní řečneme „vazbu“ na nás, a pak také z toho důvodu, že řada rodin v současné době upozorňujeme ten efekt že tak nějak jako je jim jedno jak ty děti to volný čas tráví.“ Dále dodala k odpovědi: „V podstatě pokud se to týká problémů v rodině, tak jsou to problémy zejména finančního charakteru, kde rodiče nemají finanční prostředky, aby dětem zajistili některé aktivity, a pokud se takové dítě, které má vyšší sebevědomí a chce samozřejmě i zažít úspěch v té škole, se na nás obrátí s tím, že by chtělo jet taky na například na lyžařský výcvik nebo na nějaké jiné aktivity, tak samozřejmě je to situace, která se dá řešit a na kterou ve spolupráci s těmi rodiči případně i s úřadem práce jsme schopni nějakým způsobem reagovat.“ A následně dodala: „Problém nastává, když máme dítě, které by mělo zájem jet na tábor, bylo by to v jeho prospěch a ta rodina nechce.“ K další otázce odpověděla: „Další problémy, které nastávají, tak jsou mnohdy spíše řečneme v oblasti hygieny dětí, kdy zjišťujeme, že děti jsou zcela bez jakýchkoliv návyků, takže se jim snažíme vštěpovat, aby si osvojily základní

hygienické návyky. “ Další téma přineslo odpověď: „*Určitě významně! Já si myslím, že pozitivní, protože samozřejmě kromě toho, že ty děti se na táboře učí, jak jsem již říkala nějakým základním pravidlům chování od pozdravu, poděkování.*“

Zde se opět dostáváme do problematiky hygieny, kterou děti z domova nemají naučenou. Velmi často se setkáváme s nedodržováním hygienických návyků, jako jsou například hygiena rukou po použití toalety, celková hygiena rukou před jídlem, dodržování hygienických postupů při koupeli atd. Sociální pracovníce číslo 2 uvedla odpovědi, že: „*Velmi častým problémem jsou i nedostatečné návyky dětí v osobní hygieně a nedostatečná čistota a hygiena oblečení. Častým problémem je například i zavšivení dětí. Problémy jsou řešeny operativně na místě zvýšením hygieny, vypráním oblečení a opatřeními směřujícími k odvšivení.*“ Následně uvedla: „*Problém nočního pomočování dětí, jsou řešeny operativně výměnou ložního oblečení, vypráním prádla apod. Jsou řešeny rovněž i formou prevence, kdy noční hlídač vytipované děti, které se potýkají s emurézou, pravidelně budí a doprovází k toaletě.*“ Dále při rozhovoru uvedla: „*Jako například nedostatečné vybavení dětí oblečením a obuví a dalšími například hygienickými potřebami, jsou řešeny formou preventivní přípravy pracovníků tábora. Tato prevence spočívá v komunikaci s dárci vybavení pro děti – oblečení, bot, hygienických potřeb apod.*“

Odpověď sociální pracovníce číslo 3 potvrzuje předchozí tvrzení a uvedla, že: „*Tyto problémy pochopitelně nastávají, což je dáno tím, z jakého prostředí děti pocházejí, a co se týče řešení těch nejčastějších problémů, tak je to formou opakovaného vysvětlování a projednávání správného chování dětí.*“

Sociální pracovníce číslo 4 při rozhovoru odpověděla, že: „*Objevují se i různé zdravotní problémy (oprúzeniny, noční pomočování, vši, odřeniny, atd), i tyto se snažíme za pomoci zdravotníka vyřešit, nebo alespoň zlepšit stav dítěte. Nejedná se však o závažné zdravotní komplikace, které by bránily v pobytu nezletilého dítěte na táboře. Především o zdravotních komplikacích jsou po skončení, někdy i v průběhu tábora informováni jejich zákonní zástupci.*“ Dále uvedla: „*Během táborového pobytu se objevují problémy různého charakteru. Nejčastěji se jedná o nedostatek oblečení a bot, které si děti přivezou. V tomto případě dostanou erární oblečení, které si po skončení tábora mohou odvézt domů.*“

Kategorie 4: Finanční plánování a řízení v táboře pro děti z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
-------------------	-----------------------------

Poptávka tábora	Veliká – malá
Kapacita ovlivněna financemi	Dostatečná – nedostatečná
Organizace tábora	Kvalitní – nekvalitní
Finanční rozpočet	Přijatelný – nepřijatelný

Co se týče této kategorie tak se všechny informantky shodly v tom, že kdyby došlo k navýšení finančních prostředků tábora, tak by mohl tábor navštěvovat větší počet dětí, a tudíž by se pracovalo s větším počtem omezení sociálně patologických jevů. Já osobně s tímto souhlasím, avšak zároveň z pozice neprofesionála, který navštěvuje i jiný dětský tábor, který je pro pětina-sobný počet dětí, jsem rád, že je náš edukační tábor komornější a můžeme se tak věnovat každému dítěti na maximum. Jak vypovídá odpověď sociální pracovnice číslo 1, která uvedla: *„Nicméně samozřejmě pokud by byly finanční prostředky vyšší, tak by se uspokojil daleko větší počet dětí, které by ten tábor potřebovali.“* Dále dodala: *„Ze zkušenosti, co víme, tak kapacita toho tábora je 30 dětí a každý rok máme daleko větší poptávku, než můžeme nabídnout, takže musíme opravdu pečlivě vybírat děti.“*

Sociální pracovnice číslo 2 při rozhovoru spíše rozpovídala o tom, že aktivity a program jsou cíleně vytvářeny tak, aby docházelo ke sociálnímu zlepšení u dětí, a tudíž uvedla: *„Úspěšnost spočívá především v dobré organizaci tábora a dobré přípravě programu a vlastních aktivit a v neposlední řadě v pozitivním přístupu a nasazení týmu vedoucích tábora. Zajímavý, atraktivní a nezapomenutelný program, včetně výchovného vedení, je možné uskutečnit dle mého názoru i se základním rozpočtem, který máme k dispozici.“* A dále dodala: *„K dispozici je rozpočet, který plně pokrývá nutné základní výdaje na realizaci tábora, včetně nákupu základního materiálového vybavení.“*

Sociální pracovnice číslo 3 se vyjádřila podobným rázem, jako sociální pracovnice číslo 1. Obě dvě to vnímají z pohledu rozvoje tábora, aby mohl pomoci co největšímu počtu dětí, uvedla tudíž že: *„Problém je samozřejmě i v tom, že finanční částka je omezena, tudíž je limitován počet dětí, které se tábora mohou zúčastnit. Pokud by částka byla vyšší, mohlo by jet tábor více dětí.“* A poté dodala: *„Prostředky jsou samozřejmě velmi omezené, a to je dáno prostředky, které jsou získány hlavně z dotačních programů a z rozpočtu města, a tato částka by měla být pochopitelně navýšená, protože vždycky je lepší mít nějakou finanční rezervu.“*

Sociální pracovnice číslo 4 taktéž souhlasila s tím, že kdyby došlo k navýšení financí pro tábor, tak by se mohlo účastnit více dětí. Uvedla tedy že: *„Pokud by byl rozpočet tábora vyšší, v*

řádech desetitisíců, mohlo by se pobytu zúčastnit více dětí. Ideální rozpočet pro tábor si netroufám odhadovat. Nechci tvrdit, že vyčleněné finance pro realizaci tábora jsou optimální, ale každoročně je tábor pro spoustu dětí velkým zážitkem.“ Dále dodala: *„V případě navýšení financí o menší částku, v řádech tisíců, bychom dětem mohli naplánovat například výlet, kdy by z navýšených financí bylo hrazeno dopravné autobusem, vstupy, občerstvení.“*

Kategorie 5: Rozvojově vývojové programy pro děti z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Vlastnosti dětí	Pozitivní – negativní
Formování osobnosti	Efektivní – neefektivní
Respektování	Získané – ztracené

Osobně si myslí, že je veliký rozdíl mezi dětmi, které jezdí pravidelně a mezi dětmi, které jedou poprvé. Na dětech, které jezdí pravidelně je vidět veliký posun, více se svěřují a mají tendenci řešit problémy s rozvahou a nadhledem. Zatímco děti, které jedou poprvé jsou nepopsané knihy, více vyžadují fyzický kontakt a lásku, která je jim doma odepírána. K tomuto tématu se vyjádřila sociální pracovnice číslo 1, která uvedla: *„Jezdí každý rok, tak se nám to projevuje právě v tom, že jsou schopni daleko lépe řešit ty problémy, které mají doma. Jsou více otevření, dokážu o to více hovořit, a to nejen sociálními pracovníky, se kterými jsou v kontaktu, ale i s učiteli, a v důsledku toho, pak můžeme zase jednat s rodiči a tu situaci řešit.“* A dále doplnila, že: *„Děti získávají pozitivnější vztah k sociálním pracovníkům jsou otevřenější a sdílnější, jsou schopni daleko lépe řešit problémy.“*

Sociální pracovnice číslo 2 uvedla: *„Myslím, že pobyt na táboře je jeden z mála okamžiků těchto dětí, kdy se mohly cítit spokojené, šťastné, měly pocit, že někam patří, že mohly být součástí skupiny, která společně o něco usiluje, například výhru při soutěži, mohly zažít podporu v rámci své skupiny a mohly zažít pocit, že někomu na nich může záležet. Myslím si, že to může být zásadní bod pro uvědomění si sebe sama a možného dalšího rozvoje dětí v této oblasti.“* Dále dodala: *„Mohou se tedy těšit na další pozitivní zážitky, které je v budoucnu čekají, což si myslím, že je také velmi důležité pro formování jejich osobností a vnímání světa. Nemusí také ani zažívat pocity méněcennosti, nebo vyčlenění před ostatními spolužáky, že by neměly zážitky z léta, o nichž by se mohly před ostatními zmínit a vyprávět o nich. Zážitky mají a mají se čím*

pochlubit, a i to je velká podpora pro utváření jejich sebevědomí.“ A následně doplnila: „*Děti dostanou možnost naučit se ve vrstevnické skupině navazovat nové vztahy a přátelství, a učí se tato přátelství udržovat nejen v průběhu tábora, ale i například po jeho skončení. Dostanou také možnost naučit se ve skupině vrstevníků lépe a účinněji spolupracovat, například ne za použití agresivity a síly, ale na základě dohody a respektu ke druhému. Nenásilnou formou se rovněž učí i respektu vůči autoritě vedoucích, kteří na táboře zastupují roli nejen výchovné autority, ale i například roli velkého kamaráda, kterému se mohou svěřit se svými denními radostmi a starostmi, ale i třeba zásadnějšími problémy.*“ Z této odpovědi je patrné, že tábor dětem jednoznačně prospívá.

Sociální pracovnice číslo 3 navázala jsou odpovědí na předchozí sociální pracovnice a uvedla, že: „*Tak určitě jim to pomůže v získání nějakého vlastního sebevědomí v tom, aby si uvědomily, že jsou samy za sebe a ne, že mají spoléhat stále na někoho jiného.*“ A dále: „*Tak ten je určitě velký, protože sociální dovednosti dětí z nízkopříjmových rodin a z rodin s rizikovým chováním jsou velmi malé. Mají problém se začleňováním do kolektivu, mají problém s respektováním pravidel a nastavení pravidel a zde je potřebný třeba k tomu, aby se naučili respektovat pravidla a dodržovat je.*“

Sociální pracovnice číslo 4 se vyjádřila pouze krátce a to: „*Sebevědomí dětí účastí na táboře může být určitě posíleno. Děti účastníci se tábora se mohou začlenit do kolektivu ostatních, mohou zažít pocit, že nejsou vyčleněny z kolektivu. Díky kolektivu dětí a personálu tábora mohou zažít pocit, že o ně někdo má zájem, někomu na nich záleží.*“ Myslím si, že děti, které nás jakožto vedoucí na táboře už znají si moc dobře uvědomují, že za námi mohou přijít s jakýmkoli splínem a my uděláme vše, abychom jim situaci pomohli vyřešit.

Kategorie 6: Specifické výhody a nevýhody tábora pro děti z nízkopříjmových rodin

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Děti ze stejného prostředí	Spolupracující – soupeřící
Interakce s běžnými dětmi	Existující – chybějící
Návratnost generací	Zjevná – skrytá
Budoucnost dětí	Kvalitnější – horší

Tábor má dlouholetou tradici, tudíž to, že stále funguje a je zde projevem zájem o pobyt na táboře, tak je dle mého názoru skvělá práce a přistupuji tak k němu s velikým respektem. Já, který mám zatím pouze pěti letou praxi si sice nepamatuji návratnost generací, ale opakující děti si pamatuji a máme mezi sebou navázaný přátelský vztah. Osobně vnímám jako pozitivum, že se děti na táboře opakují a je to pro ně smysluplné trávení letních prázdnin. Sociální pracovnice číslo 1 se k tématu vyjádřila tak, že: „*Zkrátka a dobře ty děti kromě toho tábora nikam jinam nechodí, takže i u těch dětí nízkopříjmových rodin se v současné době projevuje fakt, že sedí doma a koukají do mobilního telefonu (nějakého staršího), takže k nám často přijíždí na tábor neotrkáný, neobratný, nejsou schopni prostě si poradit základní situacích, a tak je výhoda toho, že jsou tam všechny děti stejné a můžeme s nimi stejně pracovat.*“ Dále hovořila: „*Tak za mě těch úspěchů máme několik. Ten první, že se nám skutečně vrací už ta generace těch dětí, jejichž rodiče byli dětmi a byli u nás na táboře.*“ A dále doplnila: „*Máme spoustu dětí, které prostě po absolvování základní školy nám začaly fungovat a dostali se na střední školy ať už na gymnázium nebo na ekonomickou školu. Jsme s nimi v kontaktu a oni chtějí a mají obrovskou vůli se dostat někam jinam. Máme tam i třeba děti, které šly na učiliště například obor kuchař číšník, kteří projevili zájem po vyučení, že by jeli pomáhat do kuchyně, takže skutečně ta odezva i od těch samotných absolventů toho tábora, těch dětí, když potom dovrší věku 15 let a už na ten tábor jet nemůžou, tak je pořád velmi pozitivní.*“

V odpovědi sociální pracovnice číslo 2 je opět zachycena myšlenka toho, že se při fungování tábora ukazuje návratnost generací, kterou já osobně nemohu dle vlastní zkušenosti posoudit a také se vrací k myšlence, kterou já také vnímám jako veliké plus tábora. To, že děti se již znají ze svého přirozeného prostředí, či pouze z tábora v nás opět zanechává kladné emoce způsobené tím, že díky táboru se jim dostává k utužení vztahů mezi svými vrstevníky v jejich přirozeném sociálním prostředí mají na co navázat. Sociální pracovnice číslo 2 uvedla, že: „*Výhodu vidím v tom, že děti, které se tábora účastní jsou tzv. na jedné lodi, pocházejí z obdobného výchovného a socio-kulturního prostředí. Nejsou mezi nimi tak velké sociální rozdíly a děti se cítí mezi sebou navzájem uvolněně a přirozeně.*“ A dále doplnila: „*Z mého pohledu je určitá unikátnost tohoto pobytového tábora dána vlastním pořadatelem tábora, což je Město Jindřichův Hradec, respektive oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Děti, které se tábora účastní, jsou pracovníky tohoto oddělení často i cíleně vybíráni s ohledem na potřebu zajištění podpory v konkrétní rodině v péči o nezletilé děti.*“ Dále hovořila, že: „*Myslím si, že přispívá. Jelikož je tábor pořádán již více jak 20 let, stává se nám v současné době stále častěji, že na tábor přijíždí děti dětí, které na tábor jezdily v době jeho začátku a prvních ročníků. Tyto dospělé děti nás*

sami kontaktují a dotazují se, zda pobytový tábor stále ještě pořádáme a zda mohou své děti na pobyt přihlásit. Své děti tak sami od sebe podněcují k účasti na tábore s tím, že jim sdělují své vlastní pozitivní zážitky ze svého dětství.“ A dodala: „Jedná se většinou o malé konkrétní dílčí úspěchy, například podpora pozitivního sebehodnocení některých dětí a jejich studium na střeni škole, nebo odborném učilišti, nebo motivace dětí a jejich rodičů k plánování konkrétních volnočasových aktivit dětí průběhu školního roku, nebo například zvládnutí reparátu z konkrétního předmětu na základní škole, na který se děti v průběhu pobytového tábora pod vedením vedoucích připravovaly.“

Sociální pracovnice číslo 3 uvedla: „Tak výhodou je určitě to, že je možnost obsadit tábor větším množstvím dětí z nízkopříjmových rodin.“ A dodala: „Nevýhodou je to, že zde nejsou děti z běžných rodin, tudíž se neseťkají s jiným pohledem dětí, které žijí v běžné rodině, takže potom, když se potkají mimo ten tábor, tak se „neznají“.“ Poté ještě doplnila: „Tak úspěchem je určitě to, že děti se chtějí na ten tábor vracet. Chtějí ho opakovat a že chtějí ten zážitek prožívat znovu a znovu.“ O myšlence, že děti chtějí zažívat tento zážitek znovu mohu říci, že i z vlastní zkušenosti vím, že je pravdivá. Několikrát se mi stalo, že jsem potkal děti, které tábor navštěvují, či navštěvovaly a dali jsme se společně do řeči, která se týkala tohoto tématu a vyplynul z ní závěr, který je potvrzen v odpovědi sociální pracovnice.

Sociální pracovnice číslo 4 uvedla při rozhovoru, že: „Podle mého názoru výhodou je to, že všechny děti jsou ze stejného nebo podobného prostředí. Děti jsou si zde rovny, mají stejné nebo podobné problémy v rodině, ve škole. Nestane se, že děti přijedou na tábor s mobily nebo notebooky a tyto si vzájemně závidí, jako tomu bývá na běžných táborech.“ A dodala: „Pro mě osobně, jako zaměstnance odboru sociálních věcí, a současně táborové vedoucí, je výjimečné pracovat s dětmi, které během roku znám jako klienty orgánu sociálně – právní ochrany dětí, kdy s nimi jednám z pozice sociálního pracovníka.“ Tato odpověď mě velmi překvapila, jelikož někde uvnitř sebe jsem vnímal, že toto dilema zde někde pluje, ale po odpovědi sociální pracovnice jsem si jej až uvědomil. Pro mě v pozici zatím pouze vedoucího to není tak náročné jako pro sociální pracovnice, bavíme se tedy o rozdělení profesní a osobní sféry jednání s dětmi.

Kategorie 7: Vztahy ovlivňující děti z nízkopříjmových rodin a práci s nimi

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Rozvoj vztahů	Zjevné – nepatrné

Zlepšení rodinných vztahů	Velké – malé
Komunikace	Přijatelná – nepřijatelná
Integrace	Obvyklá – neobvyklá
Vzájemné ovlivnění	Viditelné – neviditelné
Vztah rodičů k OSPODu	Lepší – neutrální

Osobně vnímám úskalí v pozici rodičů, kteří nechtějí své děti na tábor posílat. Děti se mohou adaptovat sebedeje, avšak jestliže nebudou podporováni z řad rodičů, nikdy nemůže dojít k vysněnému „normálu“. Na táboře jsou děti spokojeni a jsou podporováni, jak jen to jde. Je zde krásně vidět posun, když přijedou a když odjíždějí. Na táboře se formují vztahy jednak mezi dětmi, ale i mezi dětmi a vedoucími, potažmo pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí. Zde vše funguje, jak má a stává se jen zřídka, aby došlo k nějakému rozporu. Sociální pracovnice číslo 1 uvedla, že: *„Já když to budu hodnotit z pozice pracovníků orgánu sociálně právní ochrany dětí, tak opravdu, a to platí každý rok, nám to usnadňuje práci s těmi rodinami, kdy tedy ty děti s těmi pracovníky tábora, které jsou zároveň sociálními pracovníky OSPODu naváží velmi dobré vztahy a projevuje se to pak v průběhu té celoroční práce rodinou, kdy prostě není problém s tím, aby se s dětmi a s rodiči navázali dobré kontakty a vznikla tam vlastně jakoby nějaká důvěra, a pak se nám daleko lépe s těmi rodinami pracuje a řeší problémy.“* A dále uvedla: *„V těchto případech k posílení určitě dochází, ale máme pár rodin, které tam ty děti dávat nechtějí jenom z toho důvodu, že si myslí, že to je zbytečné, že ty děti můžou trávit ten volný čas někde u paneláku, anebo někde venku na hřišti nebo u nějakého obchodáku a je jim to v podstatě jedno. U těchto rodičů si nejsem úplně jistá, jestli si uvědomují, že ten tábor má opravdu veliký vliv. Ono opravdu záleží na postoji toho rodiče.“* O unikátnosti tábora není pochyb. Je to diametrálně odlišný tábor už jen tím, jaký program je zde vytvořen, kým je pořádán a jaká je zde cílová skupina. Všechny tyto aspekty do toho vstupují a vytváření za mě něco neuvěřitelně krásného. K otázce na toto téma uvedla, že: *„Ten tábor je unikátní už jenom tím, že prostě je zajišťován z řad pracovníků orgánu sociálně právní ochrany dětí a dochází k přímé interakci a práci těch pracovníků s těmi dětmi řekněme celodenně po dobu 10 dnů, to znamená, že to je pobytový tábor, nejedná se ani o příměstský tábor, a unikátní je v tom, že ty děti musí komunikovat s těmi pracovníky a musí s nimi řešit problémy a i naopak pracovníci s těmi dětmi komunikují, dozvídají se spoustu věcí, které by děti mnohdy ani neřekly a snaží se s nimi samozřejmě ty problémy řešit, a pak vzápětí pokud ta situace k tomu je, tak se to samozřejmě i řeší s*

těmi rodiči, komunikuje s nimi o tom, a to je právě na tom tu unikátní, že se nám ve výsledku jakoby daří s těmi rodinami dál pracovat a faktem a výsledkem toho je, že se nám už teď po těch letech vrací na tábor děti děti, které s námi dříve jezdily a jsou skutečně vděční.“ A dále: „Skutečně mají šanci samozřejmě na větší úspěchy v životě a na to, aby se více uplatnili v životě. Je to dáno i tím, že pokud děti chtějí a vidíme tam vůli, že chtějí prostě uspět, tak pokud ty tábory jsou opakovaně a pokud to dítě se účastní každý rok toho tábora a pracuje se s tím dítětem ještě v rámci činnosti sociálně právní ochrany dětí, tak tam určitý vliv určitě na tu lepší integraci do společnosti vidím.“

Sociální pracovnice číslo 2 uvedla: *„Mezi dětmi a pracovníky táborového týmu se vytváří určité pouto přátelství dané společnými pozitivními zážitky.“* Přátelství se nese v ovzduší celou dobu trvání právě zmíněného tábora. Děti se svěřují, vyprávějí příběhy, vymýšlí si, co by si přáli a tak dále. Dochází k zvláštnímu vytvoření vztahu, který je na tomto táboře základním kamenem pro pozdější důvěru. Dále uvedla, že: *„Obě strany – tým vedoucích i děti zažívají určité vzájemné ovlivnění, kdy vedoucí mohou být příkladem pro děti, a naopak díky seznámení se s příběhy dětí, může u vedoucích docházet například i ke změně v postoji k určitým životním hodnotám.“* A také doplnila, že: *„Za konkrétní úspěch považuji ale také určité navázání důvěry rodičů ve vztahu k pracovníkům oddělení sociálně-právní ochrany dětí, což je pro další sociální práci s rodinou velmi důležité.“*

V této odpovědi je patrné to, co již bylo několikrát zmíněno. Vztahy se upevňují mezi pracovníky a dětmi, ale ve své podstatě, když se rodič rozhodne dítě poslat na tábor, tak dochází i ke zlepšení komunikace a kontaktu mezi pracovníky a rodičem. Sociální pracovnice číslo 3 uvedla, že: *„Tak ty vztahy jsou samozřejmě upevňující! Pomáhá to k tomu, aby se děti více otevřely a svěřily se se svými problémy, které mají a problémy, které se jich týkají, které by za normálních okolností nikomu říct nechtěly.“* A doplnila: *„Úspěchem je samozřejmě i to, že se děti svěřují s problémy, se kterými by se normálně nesevřely klasickému pracovníkovi OSPODu a že jsou tím pádem otevřenější.“* Tato otázka všechny respondentky zaskočila a dokázaly na ni odpovědět pouze dvě a to způsobem, že si vlastně nejsou jisty. Aby došlo ke zlepšení vztahu mezi rodičem a dítětem je zapotřebí, aby to chtěly obě strany, a to je zde zmíněno. Avšak se stává, že chce pouze jen jedna strana, většinou strana dítěte a ke zlepšení nedojde. Zde to potvrzuje odpověď: *„Tak to nejsem asi úplně schopná posoudit. Je to tak napůl. Nejvíce by záleželo na pohledu těch rodičů, ale pro ty ten tábor není (ti ten tábor potřebovali ještě víc než ty děti) a takže pro ně je to určitá možnost odložit děti někam a určitou dobu se o ně nestarat. Možnost, která je pro ně finančně dostupná, ale jestli si z toho vezmou něco ty rodiče, to si teda nejsem úplně jistá.“*

Sociální pracovnice číslo 4 při rozhovoru uvedla, že: „*Domnívám se, že vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu jsou pozitivní. Děti se na konci táborového pobytu ale i během kalendářního roku, kdy se potkáme po městě, dotazují, zda pojedou opět na tábor, dotazují se i na další mé „kolegy“, přejí si být se svými oblíbenými vedoucími v oddíle i v dalším roce na táboře.*“ Dále pokračovala: „*Myslím si, že dětem určitě může pomoci účast na táboře k lepší integraci do společnosti a že se takto i děje. Napadá mě příklad, kdy si děti na začátku školního roku ve škole vyprávějí zážitky z letních prázdnin. I „naše“ děti z tábora se mohou začlenit do kolektivu spolužáků, mohou vyprávět nespočet zážitků z tábora, a tím nejsou vyčleněny.*“ A nakonec dodala: „*Tyto děti se v srpnu stanou účastníky tábora, kde se z nás stávají kamarádi, všichni si zde tykají, zažívají legraci a dobrodružství. O to složitější je návrat do reality, kdy musíme obnovit vztah klient x sociální pracovník.*“ Já děti ve městě také potkávám a dotazuji se mě na to samé a vlastně jsem rád, že mě berou jako součást jejich letních prázdnin a přejí si s mou osobou zažít další zážitek spojený s táborem.

4.7 Diskuse

Cílem teoretické části bylo objasnit si teorii spojenou s problematikou týkající se edukace, socializace, patologických jevů, dětského tábora. Hlavní výzkumnou otázkou, kterou jsem chtěl v mé práci zodpovědět bylo: „Jak působí dětský tábor a jeho aktivity na socializaci dítěte?“.

Úkol se to zdál jednoduchý, ale fakt, že psaní této práce bylo podstatně náročnější, než jsem si zprvu myslel nemusím podrobně rozepisovat. Praktická část se mi psala mnohem snáze než teoretická, a to jen z jednoho důvodu a ten byl, že se mi pracovalo mnohem příjemněji s lidmi, jejich příběhy, postřehy, zkušenostmi a přímým kontaktem s nimi než pracovat s literaturou, která je samozřejmě velmi důležitá, avšak pro mě osobně bylo velmi náročné vzhledem k unikátnosti tématu dohledávat literaturu, se kterou bych byl ve své práci spokojen. Nicméně i přes veškerá úskalí unikátnosti tématu se jí podařilo najít společně s ní a sběrem dat z praxe vytvořit obsah, se kterým jsem spokojen.

Teoretická část bakalářské práce má za úkol nastínit z teoretického hlediska problematiku spojenou s aktuálním tématem. V rámci rizikových faktorů jsem si zvolil témata jako jsou záško-
láctví, alkoholismus, týrání a zanedbávání, neschopnost rodičů nakládat s financemi. Tyto rizikové faktory jsem si zvolil právě proto, že ovlivňují život dětí, či jejich rodičů, a proto jsou pro toto téma zásadní a je potřeba se zaměřit na jejich význam.

Co se týče propojení teorie a praxe, tak se zřídka stává, že teorie jde pouze po povrchu problému a hlouběji se nedostává. To vnímám jako zásadní úskalí, se kterým jsem se setkal při psaní své bakalářské práce. Knihy, které popisují význam či průběh patologických jevů, či pouze témat spojených s tématem socializace a edukačního tábora, jsou sice teoreticky správné, avšak hloubka problému a množství situací, které při těchto jevech a procesech mohou nastat se v literatuře nachází jen opravdu zřídka, a tudíž pro mou práci byla spíše přínosnější praxe, jelikož tam jsem mohl vnímat jak opravdu „svět“ funguje a vstřebávat informace, které jsem pro bádání zachytil.

Problematika rodičů a tábora byla obsažena již při rozhovorech, avšak bych se k ní rád vyjádřil i z mého pohledu. Vnímám jako velký problém rodiče, kteří nechtějí děti dávat na tábor s vidinou toho, že je pro děti tábor zbytečný. Tito rodiče nejsou otevření lepší budoucnosti jejich dětí, a tudíž nikdy zde nedojde k naprosté symbióze ve vztahu dítě, rodič, tábor. To je dle mého názoru velká škoda. Snaha ze strany sociálních pracovníků a orgánu sociálně právní ochrany dětí přichází. Viděl jsem to mnohokrát i na vlastní oči. Abych však nebyl k rodičům pouze kritický, stává se i v některých případech, že rodiče jsou z tábora nadšení, i když s ním v předchozích letech zkušenosti neměli, a tudíž vzniká prostor pro nás a pro děti, abychom budovali jejich „lepší budoucnost“ a vytvořili jim smysluplné trávení volného času v průběhu letních prázdnin. Situace tedy ve vztahu rodič a tábor je řekl bych 50/50, v některých případech je tábor chápán jako zbytečnost a rodiče raději nechají bezprizorně děti běhat po sídlišti a v druhém případě je chápán velmi pozitivně a rodiče jsou nadšení.

Tímto odstavcem bychom pokračovali a dostáváme se ke vztahu děti a tábor. Když jsem jel poprvé na tábor, tak jsem měl velmi smíšený pocit, co mě vlastně bude čekat. Jezdím na dva dětské tábory, jeden je pro děti, které nemají s orgánem sociálně právní ochrany dětí žádné souvislosti a trvá 14 dní. Z tohoto tábora se vrátím a hned druhý den jedu na tento edukační tábor pro děti z nízkopříjmových rodin, tudíž porovnání mezi chováním dětí je pro mě zjevné. Musím však usoudit, že na edukačním táboře pro děti z nízkopříjmových rodin je vztah mezi dětmi a táborem mnohem užší. Děti za námi, jakožto za vědoucími, ale hlavně jako za jejich přáteli chodí a svěřují se. Vyprávějí nám jejich příběhy, ze kterých jde mnohdy mráz po zádech a berou nás jako součást jejich velmi blízkého okruhu. Tudíž mohu s klidným srdcem říci, že vztah je zde velmi srdečný a silný pro obě strany účastníků.

Kdybychom se přesunuli opět k práci na bakalářské práci, tak bych velice rád vyzdvihl ochotu pracovníků orgánu sociálně právní ochrany dětí v Jindřichově Hradci. Jelikož máme dobré vztahy ať už z táborů, nebo z praxí, které jsem tam s velkým potěšením vykonával, tak jejich

spolupráce na mém výzkumu byla naprosto perfektní. Rozhovory probíhaly ve velmi přátelském duchu a po skončení jsem s pracovníci poseděl a popovídali jsem si jako přátelé. Jsou opravdu velmi vstřícné, ochotné a ke své práci přistupují s obrovským respektem, profesionalitou a naplněním. Tím se dostáváme i na tvorbu otázek a sběr dat. Při tvorbě otázek jsem se chtěl zaměřit především na to, abych mohl z odpovědi jednoznačně určit odpověď na mou výzkumnou otázku, a to se dle mého názoru povedlo. Otázky jsem vytvářel tak, aby jejich zadání nebylo složité, avšak neslo v sobě dávku odbornosti, a tudíž se rozhovor držel v profesionálních kolejích, abych získal potřebné informace. Se sběrem dat si myslím, že žádný problém nebyl. Jak jsem již zmiňoval, tak pracovníci mi zodpověděly vše potřebné a nebylo potřeba se jich ani dále doptávat. Vždy odpověděly jasně a srozumitelně, což mi bylo velmi příjemné při následném zpracování dat.

Na mou výzkumnou otázku, tedy: „Jak působí dětský tábor a jeho aktivity na socializaci dítěte?“ je dle mého názoru odpověď, která se nese v pozitivním duchu, avšak není úplně jednotvárná. Myslím si, že jsem dospěl k odpovědi, že na každé dítě dětský tábor a jeho aktivity působí jinak, ale ve všech případech působí pozitivně. Nemůžeme jednoznačně určit jaká z aktivit, či jaký druh aktivit na děti působí nejlépe, ale z komplexního pohledu je zřejmé, že děti tábor navštěvují velmi rády, na tábor se rády vrací a když na tábor dojde řeč, tak o něm mluví jen v tom nejlepším slova smyslu.

Jako doporučení pro pokračování psaní tohoto téma bych vnímal jako nosné zaměřit se na přesněji na jedno či dvě děti a uskutečnit jejich pozorování, které bude nepřetržité v průběhu celého dne tábora. Zaměřil bych se na jejich naučenou, případně nenaučenou rutinu z domu a zkoumal bych jejich specifický posun. Vše bych spojil s odbornými kazuistikami, které by byly obohaceny právě o tento konkrétní výzkum.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zaměřil na vliv edukačního působení dětského tábora na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin. V teoretické části jsem se zaměřil na teoretický a odborný popis problematiky, která se nese v tomto duchu. Teoretickou část jsem uchopil tak, že jsem nejprve vysvětlil základní pojmy tohoto tématu jako je tedy socializace, edukace, rizikové faktory, rodina, volný čas s dětské tábory. Všechny tyto pojmy jsem si vybral právě proto, že jsou součástí daného problému a bylo potřeba si je prvně definovat, aby bylo jasné, s čím se dále bude pracovat. V praktické části jsem se poté dostal k otevřenému kódování rozhovorů s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí, se kterými jsem vedl rozhovory pomocí předem připravených otázek. Odpovědi jsem následně musel rozkódovat pomocí otevřeného kódování, vytvořit dimenzionální rozsah a získat odpověď na výzkumnou otázku.

Psal jsem o dětském táboře a jaký má vliv na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin. Toto téma jsem si zvolil proto, protože je mi velmi blízké, jelikož již několik let na tábor jezdím jako oddílový vedoucí a s dětmi mám navázaný velmi přátelský a hezký vztah. Když se naskytl možnost na toto téma psát bakalářskou práci, tak jsem ani chvíli neváhal, jelikož o tomto táboře se moc neví a já jsem cítil jako povinnost napsat o tématu mě blízkém a zviditelnit odhodlání pracovníků z orgánu sociálně právní ochrany dětí, které si na tábor musejí brát dovolenou ale i přesto ho navštěvují s oblibou a dětem nabízejí otevřené náruče a vhodné trávení volného času v průběhu letních prázdnin.

Dovolím si konstatovat, že z výše uvedených výsledků je patrné, že cíl práce, tedy prozkoumat vliv aktivit dětského tábora na socializaci dítěte se podařilo naplnit.

Anotace

Jméno a příjmení:	Petr Němec
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Vliv edukačního působení dětského tábora na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin
Název v angličtině:	The impact of the educational effect of a children's camp on the socialization of children from low-income families
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá vlivem edukačního působení dětského tábora na socializaci dětí z nízkopříjmových rodin. Teoretická část obsahuje historické pojetí a vysvětlení pojmů socializace a edukace, faktory ovlivňující socializaci, rizikové faktory, možnosti podpory socializace a edukace dítěte. Dále rodinu, volný čas a dětské tábory. Praktická část obsahuje analyzovaná data, která byla získána na základě rozhovorů s pracovníky OSPOD. V závěru práce jsou uvedeny výsledky a diskuse.
Klíčová slova:	Socializace, edukace, nízkopříjmová rodina, OSPOD, volný čas, dětský tábor, rizikové faktory
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the influence of the educational effect of a children's camp on the socialization of children from low-income families. The theoretical part includes the historical concept and explanation of the concepts of socialization and education, factors influencing socialization, risk factors, possibilities of supporting socialization and education of the child. It also includes family, leisure and children's camps. The practical part contains the analysed data, which were collected on the basis of interviews with the OSPOD workers. The paper concludes with the results and discussion.
Klíčová slova v angličtině:	Socialization, education, low-income family, OSPOD, leisure, children's camp, risk factors
Přílohy vázané v práci:	Rozhovory s informanty
Rozsah práce:	49 s.
Jazyk práce:	Český

Seznam literatury

Analýza sítě služeb pro práci s rodinami a dětmi. In: *MPSV.cz* [online]. Praha: SocioFactor, 2014. 2013 [cit. 2023-1-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/vyzkumy-materialy-brozury-studie-ke-stazeni>

BEZCHLEBA, Bohumír. *Hlavní vedoucí dětského tábora*. Brno: Mravenec, 2012. ISBN 978-80-87447-21-5.

BŘESKÁ, Naděžda, Tomáš URBAN a Lucie VRÁNOVÁ. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Olomouc: ANAG. Práce, mzdy, pojištění, 2019. ISBN 978-80-7554-213-7.

FILOUŠ, Michal. *Tábor a právo*. Brno: Mravenec. Tábor (Mravenec), 2006. ISBN 80-86994-11-2.

HARMACH, Jaromír a Jiří STOLAŘ. *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004. ISBN 80-86033-93-7.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, Pedagogika Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

JEDLIČKA, Richard. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, Psyché, 2018. ISBN 978-80-271-0586-1.

KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál. Pedagogická praxe, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

LABÁTH, Vladimír. *Riziková mládež: možnosti potencionálních změn*. Praha: Sociologické nakladatelství. Série učebnic pro obor sociální práce, 2001. ISBN 80-85850-66-4.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

- NOVÁK, Tomáš a Hana DRINOCKÁ, 2006. *Partnerské a rodinné poradenství: práce s klienty*. Praha: Grada, Psyché, 2006. ISBN 80-247-1526-0.
- PASTERNAKOVÁ, Lenka. *Výchovné a vzdělávací metody ve světě edukace*. Týn nad Vltavou: Nová Forma, 2020. ISBN 978-80-7612-222-2.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0454-1.
- PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Zanedbávání dětí: příčiny, důsledky a možnosti hodnocení*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5695-0.
- Pionýr, 2023. *Osmero dobrého tábora* [online]. Praha: Pionýr [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://pionyr.cz/rodice/dobry-tabor/osmero/>
- PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, Pedagogika, 2012. ISBN 978-80247-3470-5.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.
- RUDÝ, Jan a Jindřich KAČER. *Příprava tábora*. Brno: Mravenec, Tábor Mravenec, 2007. ISBN 978-80-86994-27-7.
- Sdělení MŠMT k pořádání dětských táborů. In: *MSMT.cz* [online]. 11. květen 2005, 4. srpen 2009 [cit. 2023-1-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/sdeleni-msmt-k-poradani-det-skych-taboru>
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce. SCAN, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2005. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1098-6.
- ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-27-6.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, Psyché, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

ŠINDELÁŘOVÁ, Zdena, vedoucí odboru sociálních věcí [ústní sdělení]. Jindřichův Hradec, 7.3. 2023

Zákony pro lidi. <https://www.zakonyprolidi.cz> [online]. 2010 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz>

Přílohy

Otázky k rozhovorům:

1. Jaký je hlavní cíl edukačního programu tábora a jak se toto zaměření odráží v aktivitách a programu, který je pro děti připraven?
2. Jak pracovníci tábora hodnotí úspěšnost edukačního programu v oblasti socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké faktory jsou pro tuto úspěšnost klíčové?
3. Jak pracovníci tábora řeší případné problémy, které mohou vyvstat v rámci edukačního programu týkajícího se socializace dětí z nízkopříjmových rodin, a jaké jsou nejčastější výzvy, se kterými se setkávají? (Jak pracovníci tábora řeší případné problémy v rámci realizace edukačního tábora?)
4. Jaký je vztah mezi úspěšností edukačního programu a finančními prostředky, které jsou táborem k dispozici, a jaký by byl ideální rozpočet pro takový program?
5. Jaký vliv má tento tábor na sebevědomí a sebeúctu dětí z nízkopříjmových rodin?
6. Myslíte si, že děti z těchto rodin se po účasti na táboře lépe integrují do společnosti?
7. Jaký je vliv tábora na rozvoj sociálních dovedností dětí?
8. Co si myslíte o tom, že tábor poskytuje dětem z nízkopříjmových rodin přístup k aktivitám a zážitkům, na které by jinak neměly možnost?
9. Jaký má tento tábor vliv na vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu?
10. Jaké jsou výhody a nevýhody toho, že tábor je pouze pro děti z nízkopříjmových rodin?
11. Co dělá tento tábor unikátním ve srovnání s jinými táboři?
12. Jaký byl největší úspěch, kterého bylo dosaženo díky edukačnímu působení tohoto tábora na děti z nízkopříjmových rodin?
13. Myslíte si, že tábor přispívá k posílení rodinných vztahů u dětí z těchto rodin? Jestli ano, tak čím?

Sociální pracovnice č. 1 – rozhovor:

Jaký je hlavní cíl edukačního programu tábora a jak se toto zaměření odráží v aktivitách a programu který je pro děti připraven?

Takže hlavním cíl toho tábora směřuje k získání potřebných společenských návyků dětí, norem chování, získání zkušeností, jak je možné smysluplně trávit volný čas a řešit případně problémové situace v každodenním životě. Ten tábor je každoročně zaměřen na prevenci rizikového chování na osvojení si sociálních dovedností a také na to, aby si děti získaly větší určité podněty ke zdravému způsobu života.

Jak pracovníci tábora hodnotí úspěšnost edukačního programu v oblasti socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké faktory jsou pro tuto úspěšnost klíčové?

Tak pokud budu hovořit o pracovnících tábora, pracovníky tábora jsou i pracovnice orgánu sociálně právní ochrany dětí. Tábora se účastní děti, které jsou v evidenci orgánu sociálně právní ochrany dětí, takže máme možnost porovnat chování dětí před realizací tohoto tábora a po něm. V každém případě tábor už děláme přes 20 let a máme na to jen pozitivní ohlas, takže máme možnost samozřejmě chování porovnávat. Nejenom chování dětí, ale i komunikaci s rodiči dětí a de facto se nám velmi osvědčuje, že ten tábor má pozitivní vliv na chování dětí, na vztah dětí řekněme k určitým hodnotám v životě, na socializaci osvojení si základních dovedností návyků, a také na to že ty děti tráví smysluplně volný čas což v případě řady rodin vůbec nefunguje a ty děti, kdyby tento tábor nebyl realizován, tak by žádný tábor nejeli. Takže za nás určitě po tom táboře ty děti získávají pozitivnější vztah k sociálním pracovníkům jsou otevřenější a sdílnější, jsou schopni daleko lépe řešit problémy, které v rodině vystávají, pokud jsou to děti staršího věku, tak ti jsou ochotni o tom pak už komunikovat i s vyučujícími ve škole a snadněji potom pokud v těch hodinách vstávají i další problémy, tak se nám z pohledu orgánů sociálně právní ochrany dětí otevírá větší škála možností jak tu situaci řešit právě s ohledem na aktivní spolupráci i rodičů.

Jak pracovníci tábora řeší případné problémy, které mohou vyvstat v rámci edukačního programu týkajícího se socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké jsou nejčastější výzvy se kterými se setkávají, či jak pracovníci tábora řeší případné problémy v rámci realizace edukačního tábora?

První problém ještě nastává možná před realizací toho tábora a to je přesvědčit některé rodiče, aby dětem umožnili pobyt na táboře, protože ne všichni rodiče samozřejmě vnímají orgán sociálně právní ochrany dětí pozitivně, tudíž když se v uvozovkách řekne že „přijde sociálka“ a tábor nabídne, tak ne všichni rodiče na to kývnou s ohledem tedy na tu negativní řekněme „vazbu“ na nás, a pak také z toho důvodu, že řada rodin v současné době upozorňujeme ten efekt že tak nějak jako je jim jedno jak ty děti to volný čas tráví, takže pokud se nám podaří tu rodinu přesvědčit, aby dítě na ten tábor poslalo a umožnilo mu to tak to je jeden takovej bych řekla úspěch a takovej jeden řešený problém. Další problémy, které nastávají, tak jsou mnohdy spíše řekněme v oblasti hygieny dětí, kdy zjišťujeme, že děti jsou zcela bez jakýchkoliv návyků, takže se jim snažíme vštěpovat, aby si osvojily základní hygienické návyky, samozřejmě základní vzorce a normy chování, což se u řady dětí v podstatě pak daří. A v jaké jsou výzvy? Asi nejčastější jsou pro vedoucí jsou to asi ty, aby děti trávily čas opravdu aktivně, smysluplně, to znamená, že ten program je nabitý od rána do večera spoustou činností, aby ty děti neměly prostor nějakým způsobem se „flákat“.

Jaký je vztah mezi úspěšností edukačního programu a finančními prostředky, které jsou táborem k dispozici, a jaký by byl ideální rozpočet pro takový tábor?

No tak samozřejmě město Jindřichův Hradec hraje v podstatě ze svého rozpočtu tento tábor mnoho let a v některých letech nám finančně pomohl i krajský úřad, kde jsme se přihlásili do grantového programu v rámci prevence kriminality, a získali jsme i část finančních prostředků přímo od Jihočeského kraje. Ze zkušenosti co víme, tak kapacita toho tábora je 30 dětí a každý rok máme daleko větší poptávku než můžeme nabídnout, takže musíme opravdu pečlivě vybírat děti, a pokud by byla větší řekněme částka finanční, tak samozřejmě by se dalo uvažovat i o navýšení kapacity tohoto tábora, ale v současné době s ohledem i na náklady, které jsou v každé oblasti každodenního života, tak v současné době náklady čítají přes 200 000,- Kč na 10 dnů, takže v tuto chvíli je asi reálné jenom 1 běh po těch 30 dětí. Nicméně samozřejmě pokud by byly finanční prostředky vyšší, tak by se uspokojoval daleko větší počet dětí, které by ten tábor potřebovali.

Jaký vliv má tento tábor na sebevědomí a sebeúctu dětí z nízkopříjmových rodin?

No tím vlastně odkazuje na tu oblast, která byla na začátku, že pokud nám ty starší děti absolvují ten deseti denní pobyt a mnohdy i opakovaně že jezdí každý rok, tak se nám to projevuje právě v tom, že jsou schopni daleko lépe řešit ty problémy, které mají doma. Jsou více otevření, dokážu o to více hovořit, a to nejen sociálními pracovníky, se kterými jsou v kontaktu, ale i s učiteli, a v důsledku toho, pak můžeme zase jednat s rodiči a tu situaci řešit. V podstatě pokud se to týká problémů v rodině, tak jsou to problémy zejména finančního charakteru, kde rodiče nemají finanční prostředky, aby dětem zajistili některé aktivity, a pokud se takové dítě, které má vyšší sebevědomí a chce samozřejmě i zažít úspěch v té škole, se na nás obrátí s tím, že by chtělo jet taky na například na lyžařský výcvik nebo na nějaké jiné aktivity, tak samozřejmě je to situace, která se dá řešit a na kterou ve spolupráci s těmi

rodiči případně i s úřadem práce jsme schopni nějakým způsobem reagovat. Takže určitě tábor má pozitivní vliv na to sebevědomí, a i sebeúctu dětí.

Myslíte si, že děti z těchto rodin se po účasti na táboře lépe integrují do společnosti?

Myslím si, že je to určitě signál, a hlavně určitě cesta, kterou dětem můžeme ukázat podobu 10 dnů, že skutečně mají šanci samozřejmě na větší úspěchy v životě a na to, aby se více uplatnili v životě. Je to dáno i tím, že pokud děti chtějí a vidíme tam vůli, že chtějí prostě uspět, byť ta rodina tak úplně podnětně to dítě nepodporuje, tak pokud ty tábory jsou opakovaně a pokud to dítě se účastní každý rok toho tábora a pracuje se s tím dítětem ještě v rámci činnosti sociálně právní ochrany dětí, tak tam určitý vliv určitě na tu lepší integraci do společnosti vidím.

Jaký je vliv tábora na rozvoj sociálních dovedností dětí?

Určitě významně! Já si myslím, že pozitivní, protože samozřejmě kromě toho, že ty děti se na táboře učí, jak jsem již řikala nějakým základním pravidlům chování od pozdravu, poděkování, hygienických návyků, tak si myslím, že se skutečně jednou za čas ta pozitivita jakoby nějakým způsobem projevuje a ty děti po ukončení pobytu jsou schopni se opravdu v té společnosti těch vrstevníků poměrně dobře vlastně postarat a obstát.

Co si myslíte o tom, že tábor poskytuje dětem z nízkopříjmových rodin přístup k aktivitám a zážitkům, na které by jinak neměly možnost?

To stoprocentně poskytuje! Na to jednoznačně musím odpovědět, že skutečně tábor poskytuje jednoznačně přístup k aktivitám a k zážitkům, protože jak jsem už uvedla na začátku. První problém nastává, když máme dítě, které by mělo zájem jet na tábor, bylo by to v jeho prospěch a ta rodina nechce. Pokud se nám tu rodinu podaří přesvědčit a dítě odjíždí na tábor, tak zažije opravdu 10 dnů, které jsou naplněny bohatým programem, se kterými se v běžném životě neseťká, protože skutečně tam máme rodiny, které těm dětem nejsou schopny prostě tyto aktivity zajistit ať už z finančního důvodu anebo i z jiných důvodů, že prostě se jim nechce anebo prostě o to nemají zájem. Jako příklad bych mohla uvést, že na tábor nám každoročně přijíždí psůvodi, lesy ČR, dobrovolní hasiči z Jindřichova Hradce, trampolínky, či máme možnost jít vyzkoušet nedaleké lanové centrum.

Jaký má tento tábor vliv na vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu?

Velmi pozitivní! Já když to budu hodnotit z pozice pracovníků orgánu sociálně právní ochrany dětí, tak opravdu, a to platí každý rok, nám to usnadňuje práci s těmi rodinami, kdy tedy ty děti s těmi pracovníky tábora, které jsou zároveň sociálními pracovníky OSPODu naváží velmi dobré vztahy a projevuje se to pak v průběhu té celoroční práce rodinou, kdy prostě není problém s tím, aby se s dětmi a s rodiči navázali dobré kontakty a vznikla tam vlastně jakoby nějaká důvěra, a pak se nám daleko lépe s těmi rodinami pracuje a řeší problémy, které v těch rodinách vznikají, a tím se právě i eliminuje to, aby děti propadaly do stále větších problémů. Spíše se nám daří je udržet v té rovině, že skutečně projdou tou základní školou a případně se to uplatní na střední škole.

Jaké jsou výhody a nevýhody toho, že tábor je pouze pro děti z nízkopříjmových rodin?

Výhodou toho je, že na tábor nám přijíždí děti, které nejsou řečneme vybavení materiálně tak, jako děti z rodin klasických/běžných. Také u dětí z těch našich nízkopříjmových rodin a z rodin, které vedeme v evidenci orgánu sociálně právní ochrany dětí skutečně absentují ty sociální návyky a řečneme i někdy tam vidíme, že selhávají i v těch znalostních soutěžích a podobně, mnohdy i řečneme i v obratnosti a ve fyzické kondici. Zkrátka a dobře ty děti kromě toho tábora nikam jinam nechodí, takže i u těch dětí nízkopříjmových rodin se v současné době projevuje fakt, že sedí doma a koukají do mobilního telefonu (nějakého staršího), takže k nám často přijíždí na tábor neotrkaný, neobratný, nejsou schopni prostě si poradit základní situacích, a tak je výhoda toho, že jsou tam všechny děti stejné a můžeme s nimi stejně pracovat. Nevýhoda je minimální a to taková, že tam nedochází k interakci s dětmi, které jsou jakoby z běžných rodin jo kde je teda větší počet. To je bych řekla nevýhoda. Na druhou stranu ten účel tábora je, abychom působili právě na děti z těch nízkopříjmových rodin, a aby si osvojili tyto dovednosti a díky tomu, že tam jsou sami, že zde není nic narušeno jinými prvky, tak se nám to prostě daří.

Co dělá tento tábor unikátním ve srovnání s jinými tábory?

Ten tábor je unikátní už jenom tím, že prostě je zajišťován z řad pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí a dochází k přímé interakci a práci těch pracovníků s těmi dětmi řečneme celodenně po dobu 10 dnů, to znamená, že to je pobytový tábor, nejedná se ani o příměstský tábor, a unikátní je v tom, že ty děti musí komunikovat s těmi pracovníky a musí s nimi řešit problémy a i naopak pracovníci s těmi dětmi komunikují, dozvídají se spoustu věcí, které by děti mnohdy ani neřekly a snaží se s nimi samozřejmě ty problémy řešit, a pak vzápětí pokud ta situace k tomu je, tak se to samozřejmě i řeší s těmi rodiči, komunikuje s nimi o tom, a to je právě na tom tu unikátní, že se nám ve výsledku jakoby daří s těmi rodinami dál pracovat a faktem a výsledkem toho je, že se nám už teď po těch letech vrací na tábor děti děti, které s námi dříve jezdily a jsou skutečně vděční. Máme od nich i zpětnou vazbu, že ten tábor je hodně populární. Vážíme si toho, že rodiny nám v podstatě věří a děti o tom mluví nadšeně, takže zkrátka a dobře bych řekla, že má velmi dobrou pověst.

Jaký byl největší úspěch, kterého bylo dosaženo díky edukačnímu působení tohoto tábora na děti z nízkopříjmových rodin?

Tak za mě těch úspěchů máme několik. Ten první, že se nám skutečně vrací už ta generace těch dětí, jejichž rodiče byli dětmi a byli u nás na táboře. Druhý úspěch je takový, že se nám daří ta vzájemná komunikace rodina, děti, OSPOD. Třetí úspěch je pak takový, že kromě pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí tam máme i další lidi, kteří jsou členy týmu a pracují s těmi dětmi v rámci oddílů. Většinou jsou z řad pedagogů, studentů pedagogických fakult a dalších, pracovníků, kteří prostě jezdí s námi těch 20 let, berou si na to dovolenou, tráví tam volný čas a jezdí tam rádi, ačkoliv ta práce s těmi dětmi je opravdu náročná, tak jsou takhle věrní a jsou rádi, že tam s námi můžou být, takže to jsou pro mě takové největší úspěchy. Kdybych to měla brát individuálně, tak tam už teď v současné době máme spoustu dětí, které prostě po absolvování základní školy nám začaly fungovat a dostali se na střední školy ať už na gymnázium nebo na ekonomickou školu. Jsme s nimi v kontaktu a oni chtějí a mají obrovskou vůli se dostat někam jinam. Máme tam i třeba děti, které šly na učiliště například obor kuchař číšník, kteří projevíli zájem po vyučení, že by jeli pomáhat do kuchyně, takže skutečně ta odezva i od těch samotných absolventů toho tábora, těch dětí, když potom dovrší věku 15 let a už na ten tábor jet nemůžou, tak je pořád velmi pozitivní.

Myslíte si, že tábor přispívá k posílení rodinných vztahů u dětí z těchto rodin? Jestli ano, tak čím?

Já bych asi řekla jak u kterého. Jako v některých určitě ano. Ty rodiny, které to těm dětem přejí a chtějí tam ty děti dát, jenom na to neměly peníze, jsme vyřešili tím, že mají pouze finanční spoluúčast 500,- Kč. V těchto případech k posílení určitě dochází, ale máme pár rodin, které tam ty děti dávat nechťejí jenom z toho důvodu, že si myslí, že to je zbytečné, že ty děti můžou trávit ten volný čas někde u paneláku, anebo někde venku na hřišti nebo u nějakého obchodáku a je jim to v podstatě jedno. U těchto rodičů si nejsem úplně jistá, jestli si uvědomují, že ten tábor má opravdu veliký vliv. Ono opravdu záleží na postoji toho rodiče.

Sociální pracovnice č. 2 – rozhovor:

Jaký je hlavní cíl edukačního programu tábora a jak se toto zaměření odráží v aktivitách a programu který je pro děti připraven?

Hlavním cílem edukačního programu tábora je prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality u dětí a mládeže. Především je to nabídka konkrétního cíleného programu a aktivity pro děti v době letních prázdnin, která má předcházet právě vzniku patologických jevů a kriminality u dětí a mládeže z rodin s nízkými příjmy, které nemají prostředky na zaplacení běžného letního tábora nabízeného některým z běžných provozovatelů. Cílem je vyplnit čas dětí konkrétním zážitkovým programem a aktivitami tábora, které jsou srovnatelné s letními tábory obdobného typu pořádanými obchodními nebo i neziskovými organizacemi. Cílem je předcházet tomu, aby děti z nízkopříjmových rodin trávily čas letních prázdnin bezprizorně na ulici, nebo sdružováním se v nevhodných partách, které následně mohou vést k případnému delikventnímu chování.

Jak pracovníci tábora hodnotí úspěšnost edukačního programu v oblasti socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké faktory jsou pro tuto úspěšnost klíčové?

Úspěšnost edukačního programu je dána tím, že děti jsou vhodně výchovně vedeny a formovány v průběhu běžných denních programových aktivit. Klíčovým faktorem je skutečnost, že se výchovné vedení děje nenásilnou formou prostřednictvím her, volnočasových aktivit a běžných denních činností.

Jak pracovníci tábora řeší případné problémy, které mohou vyvstat v rámci edukačního programu týkajícího se socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké jsou nejčastější výzvy se kterými se setkávají, či jak pracovníci tábora řeší případné problémy v rámci realizace edukačního tábora?

Běžné problémy, s nimiž se na našem táboře setkáváme – jako například nedostatečné vybavení dětí oblečením a obuví a dalšími například hygienickými potřebami, jsou řešeny formou preventivní přípravy pracovníků tábora. Tato prevence spočívá v komunikaci s dárci vybavení pro děti – oblečení, bot, hygienických potřeb apod. Nejedná se o sponzorství, ale anonymní dárcovství. Následně, po skončení tábora je pak v rámci sociální práce rodina vedena například ke zlepšení hospodaření s finančními prostředky a je podporována a vedena ke zlepšení péče o nezletilé děti.

Další problémy, s nimiž se na táboře běžně setkáváme, například problém nočního pomočování dětí, jsou řešeny operativně výměnou ložního oblečení, vypráním prádla apod. Jsou řešeny rovněž i formou prevence, kdy noční hlídač vytipované děti, které se potýkají s enurézou, pravidelně budí a doprovází k toaletě.

Velmi častým problémem jsou i nedostatečné návyky dětí v osobní hygieně a nedostatečná čistota a hygiena oblečení. Častým problémem je například i zavšívění dětí. Problémy jsou řešeny operativně na místě zvýšením hygieny, vypráním oblečení a opatřeními směřujícími k odvšívění. I u těchto problémů jsou následně po skončení

tábora v rámci sociální práce s rodinou přijímána opatření na zlepšení situace v rodině v oblasti zajištění dostatečné hygieny a vytváření hygienických návyků.

Jaký je vztah mezi úspěšností edukačního programu a finančními prostředky, které jsou táborem k dispozici, a jaký by byl ideální rozpočet pro takový tábor?

Úspěšnost edukačního programu dle mého názoru nesouvisí až tak s množstvím finančních prostředků, které máme na realizaci tábora k dispozici. K dispozici je rozpočet, který plně pokrývá nutné základní výdaje na realizaci tábora, včetně nákupu základního materiálového vybavení. Úspěšnost spočívá především v dobré organizaci tábora a dobré přípravě programu a vlastních aktivit a v neposlední řadě v pozitivním přístupu a nasazení týmu vedoucích tábora. Zajímavý, atraktivní a nezapomenutelný program, včetně výchovného vedení, je možné uskutečnit dle mého názoru i se základním rozpočtem, který máme k dispozici.

Jaký vliv má tento tábor na sebevědomí a sebeúctu dětí z nízkopříjmových rodin?

Pro naprostou většinu dětí, které se našeho tábora účastní, je těchto deset dní pobytu jedinou organizovanou volnočasovou aktivitou, kterou v průběhu letních prázdnin, ale mnohdy i v průběhu celého roku, prožijí a které se zúčastní. Při setkání s těmito dětmi následně po absolvování pobytu v průběhu dalšího roku, ale i v dalších letech, je pobyt na táboře vždy jednou z hlavních oblastí, o nichž děti hovoří a rády na tábor a zážitky z něho vzpomínají. Myslím, že pobyt na táboře je jeden z mála okamžiků těchto dětí, kdy se mohly cítit spokojené, šťastné, měly pocit, že někam patří, že mohly být součástí skupiny, která společně o něco usiluje, například výhru při soutěži, mohly zažít podporu v rámci své skupiny a mohly zažít pocit, že někomu na nich může záležet. Myslím si, že to může být zásadní bod pro uvědomění si sebe sama a možného dalšího rozvoje dětí v této oblasti.

Myslíte si, že děti z těchto rodin se po účasti na táboře lépe integrují do společnosti?

Domnívám se, že určitě ano, a to v oblasti integrace do společnosti i v rozvoji sociálních dovedností, což si myslím, že spolu souvisí. Děti dostanou možnost naučit se ve vrstevnické skupině navazovat nové vztahy a přátelství, a učí se tato přátelství udržovat nejen v průběhu tábora, ale i například po jeho skončení. Dostanou také možnost naučit se ve skupině vrstevníků lépe a účinněji spolupracovat, například ne za použití agresivity a síly, ale na základě dohody a respektu ke druhému. Nenásilnou formou se rovněž učí i respektu vůči autoritě vedoucích, kteří na táboře zastupují roli nejen výchovné autority, ale i například roli velkého kamaráda, kterému se mohou svěřit se svými denními radostmi a starostmi, ale i třeba zásadnějšími problémy. Učí se těmto autoritám důvěřovat.

Jaký je vliv tábora na rozvoj sociálních dovedností dětí?

Jak už jsem dříve zmínila. Pobyt na táboře je pro tyto děti často jedinou smysluplnou, volnočasovou, organizovanou aktivitou, kterou v průběhu léta, ale i v průběhu celého roku zažijí a myslím si, že v průběhu roku na zážitky zde velmi často vzpomínají, a hlavně se mohou těšit na další ročník tábora. Mohou se tedy těšit na další pozitivní zážitky, které je v budoucnu čekají, což si myslím, že je také velmi důležité pro formování jejich osobností a vnímání světa. Nemusí také ani zažívat pocity méněcennosti, nebo vyčlenění před ostatními spolužáky, že by neměly zážitky z léta, o nichž by se mohly před ostatními zmínit a vyprávět o nich. Zážitky mají a mají se čím pochlubit, a i to je velká podpora pro utváření jejich sebevědomí.

Co si myslíte o tom, že tábor poskytuje dětem z nízkopříjmových rodin přístup k aktivitám a zážitkům, na které by jinak neměly možnost?

Myslím si, že zajištění aktivit a pozitivních zážitků pro děti z nízkopříjmových rodin je určitá pozitivní hodnota pro společnost, která na jedné straně zmírňuje vznikající socio-kulturní rozdíly ve společnosti a napomáhá lepšímu začlenění dětí z nižšího socio-kulturního prostředí do společnosti a na druhé straně pomáhá předcházet, jak už jsem dříve uváděla, sociálně patologickým projevům jednání a chování těchto dětí.

Jaký má tento tábor vliv na vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu?

Mezi dětmi a pracovníky táborového týmu se vytváří určité pouto přátelství dané společnými pozitivními zážitky. Obě strany – tým vedoucích i děti zažívají určité vzájemné ovlivnění, kdy vedoucí mohou být příkladem pro děti, a naopak díky seznámení se s příběhy dětí, může u vedoucích docházet například i ke změně v postoji k určitým životním hodnotám.

Jaké jsou výhody a nevýhody toho, že tábor je pouze pro děti z nízkopříjmových rodin?

Výhodu vidím v tom, že děti, které se tábora účastní jsou tzv. na jedné lodi, pocházejí z obdobného výchovného a socio-kulturního prostředí. Nejsou mezi nimi tak velké sociální rozdíly a děti se cítí mezi sebou navzájem uvolněně a přirozeně. Nevýhodu pak vidím v tom, že se v rámci běžné pracovní činnosti setkávám i s dětmi z běžného sociálního prostředí a z rodin s běžným příjmem, pro které by pobyt na táboře měl rovněž pozitivní přínos, ale pobyt těchto dětí není možný z důvodu nenaplnění podmínky cílové skupiny.

Co dělá tento tábor unikátním ve srovnání s jinými tábory?

Z mého pohledu je určitá unikátnost tohoto pobytového tábora dána vlastním pořadatelem tábora, což je Město Jindřichův Hradec, respektive oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Děti, které se tábora účastní, jsou pracovníky tohoto oddělení často i cíleně vybíráni s ohledem na potřebu zajištění podpory v konkrétní rodině v péči o nezletilé děti. Oslovením rodiny s nabídkou pobytového tábora pro děti, pomocí při vyřízení přihlášky, a především vlastní účastí dítěte nebo dětí na táboře, se nám daří s rodinou lépe navázat kontakt a tento nám pak pozitivně vypomáhá v následující sociální práci s rodinou. (děti ze stejného prostředí)

Jaký byl největší úspěch, kterého bylo dosaženo díky edukačnímu působení tohoto tábora na děti z nízkopříjmových rodin?

Neřekla bych, že byl nějaký konkrétní, největší úspěch, kterého by bylo díky edukačnímu působení tábora dosaženo. Jedná se většinou o malé konkrétní dílčí úspěchy, například podpora pozitivního sebehodnocení některých dětí a jejich studium na střešní škole, nebo odborném učilišti, nebo motivace dětí a jejich rodičů k plánování konkrétních volnočasových aktivit dětí průběhu školního roku, nebo například zvládnutí reparátu z konkrétního předmětu na základní škole, na který se děti v průběhu pobytového tábora pod vedením vedoucích připravovaly. Za konkrétní úspěch považují ale také určité navázání důvěry rodičů ve vztahu k pracovníkům oddělení sociálně-právní ochrany dětí, což je pro další sociální práci s rodinou velmi důležité.

Myslíte si, že tábor přispívá k posílení rodinných vztahů u dětí z těchto rodin? Jestli ano, tak čím?

Myslím si, že přispívá. Jelikož je tábor pořádán již více jak 20 let, stává se nám v současné době stále častěji, že na tábor přijíždí děti dětí, které na tábor jezdily v době jeho začátku a prvních ročníků. Tyto dospělé děti nás sami kontaktují a dotazují se, zda pobytový tábor stále ještě pořádáme a zda mohou své děti na pobyt přihlásit. Svě děti tak sami od sebe podněcují k účasti na táboře s tím, že jim sdělují své vlastní pozitivní zážitky ze svého dětství.

Sociální pracovnice č. 3 – rozhovor:

Jaký je hlavní cíl edukačního programu tábora a jak se toto zaměření odráží v aktivitách a programu, který je pro děti připraven?

Tak hlavní cíl je přímá práce s nezletilými dětmi, které jsou v evidenci orgánu sociálně právní ochrany dětí a jsou ohroženy rizikovým rodinným prostředím a rizikovou výchovou svých rodičů, či jiných osob, kteří odpovídají za jejich výchovu anebo děti se samy pouštějí takového rizikového.

Jak pracovníci tábora hodnotí úspěšnost edukačního programu v oblasti socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké faktory jsou pro tuto úspěšnost klíčové?

Tak úspěšnost edukačního programu je hodnocena určitě kladně, protože děti získávají spoustu zážitků, které se jim v přirozeném jejich přirozeném rodinném prostředí nedostává a otvírá jim to prostory pro to, aby si mohli vytvořit jiný pohled na svět.

Jak pracovníci tábora řeší případné problémy, které mohou vyvstat v rámci edukačního programu týkajícího se socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké jsou nejčastější výzvy se kterými se setkávají, či jak pracovníci tábora řeší případné problémy v rámci realizace edukačního tábora?

Tyto problémy pochopitelně nastávají, což je dáno tím, z jakého prostředí děti pocházejí, a co se týče řešení těch nejčastějších problémů, tak je to formou opakovaného vysvětlování a projednávání správného chování dětí.

Jaký je vztah mezi úspěšností edukačního programu a finančními prostředky, které jsou táborem k dispozici, a jaký by byl ideální rozpočet pro takový program?

Prostředky jsou samozřejmě velmi omezené, a to je dáno prostředky, které jsou získány hlavně z dotačních programů a z rozpočtu města, a tato částka by měla být pochopitelně navýšená, protože vždycky je lepší mít nějakou finanční rezervu. Problém je samozřejmě i v tom, že finanční částka je omezena, tudíž je limitován počet dětí, které se tábora mohou zúčastnit. Pokud by částka byla vyšší, mohlo by jet tábor více dětí.

Jaký vliv má tento tábor na sebevědomí a sebeúctu dětí z nízkopříjmových rodin?

Tak určitě jim to pomůže v získání nějakého vlastního sebevědomí v tom, aby si uvědomily, že jsou samy za sebe a ne, že mají spoléhat stále na někoho jiného.

Myslíte si, že děti z těchto rodin se po účasti na táboře lépe integrují do společnosti?

Určitě ano, minimálně z důvodu toho, že vidí věci v jiném světle a vidí, jak lze trávit volný čas a pochopitelně i si najdou přátelé z jiného prostředí. Prostě jim dojde, že to poplakování není ideální.

Jaký je vliv tábora na rozvoj sociálních dovedností dětí?

Tak ten je určitě velký, protože sociální dovednosti dětí z nízkopříjmových rodin a z rodin s rizikovými chováním jsou velmi malé. Mají problém se začleňováním do kolektivu, mají problém s respektováním pravidel a nastavení pravidel a zde je potřebný třeba k tomu, aby se naučili respektovat pravidla a dodržovat je.

Co si myslíte o tom, že tábor poskytuje dětem z nízkopříjmových rodin přístup k aktivitám a zážitkům, na které by jinak neměly možnost?

Určitě je to pro ty děti největší zážitek celých letních prázdnin, protože je to jediná organizovaná volnočasová aktivita, kterou mají.

Jaký má tento tábor vliv na vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu?

Tak ty vztahy jsou samozřejmě upevňující! Pomáhá to k tomu, aby se děti více otevřely a svěřily se se svými problémy, které mají a problémy, které se jich týkají, které by za normálních okolností nikomu říct nechtěly.

Jaké jsou výhody a nevýhody toho, že tábor je pouze pro děti z nízkopříjmových rodin?

Tak výhodou je určitě to, že je možnost obsadit tábor větším množstvím dětí z nízkopříjmových rodin. Nevýhodou je to, že zde nejsou děti z běžných rodin, tudíž se neseťkají s jiným pohledem dětí, které žijí v běžné rodině, takže potom, když se potkají mimo ten tábor, tak se „neznají“.

Co dělá tento tábor unikátním ve srovnání s jinými tábory?

Samozřejmě je to výborný tábor, protože ta myšlenka toho tábora je úplně jiná než myšlenka klasického tábora pro děti. Jde o to, aby se děti zapojily do běžného prostředí, poznaly život v běžném prostředí, a ty děti se opakovaně vrací na tábor a chtějí se tam vracet, protože je to pro ně pěkný zážitek.

Jaký byl největší úspěch, kterého bylo dosaženo díky edukačnímu působení tohoto tábora na děti z nízkopříjmových rodin?

Tak úspěchem je určitě to, že děti se chtějí na ten tábor vracet. Chtějí ho opakovat a že chtějí ten zážitek prožívat znovu a znovu. Úspěchem je samozřejmě i to, že se děti svěřují s problémy, se kterými by se normálně nesvěřily klasickému pracovníkovi OSPODu a že jsou tím pádem otevřenější.

Myslíte si, že tábor přispívá k posílení rodinných vztahů u dětí z těchto rodin? Jestli ano, tak čím?

Tak to nejsem asi úplně schopná posoudit. Je to tak napůl. Nejvíce by záleželo na pohledu těch rodičů, ale pro ty ten tábor není (ti ten tábor potřebovali ještě víc než ty děti) a takže pro ně je to určitá možnost odložit děti někam a určitou dobu se o ně nestarat. Možnost, která je pro ně finančně dostupná, ale jestli si z toho vezmou něco ty rodiče, to si teda nejsem úplně jistá.

Sociální pracovníce č. 4 – rozhovor:

Jaký je hlavní cíl edukačního programu tábora a jak se toto zaměření odráží v aktivitách a programu, který je pro děti připraven?

Hlavním cílem tábora je především prevence kriminality a užívání návykových látek u nezletilých dětí, dalším cílem je smysluplné využití volného času dětí během letních prázdnin. Dalšími cíli, dle mého pohledu, jsou rozvoj komunikačních schopností, osvojování základních hygienických návyků a základních norem chování. Mimo běžných táborových aktivit (sportovní hry, výtvarné činnosti, ...) program doplňují přednášky a aktivity Policie ČR, Vězeňské služby ČR, Českého červeného kříže, Sboru dobrovolných hasičů Jindřichův Hradec nebo Lesů ČR.

Jak pracovníci tábora hodnotí úspěšnost edukačního programu v oblasti socializace dětí z nízkopříjmových rodin a jaké faktory jsou pro tuto úspěšnost klíčové?

Na otázku nedokážu odpovédět.

Jak pracovníci tábora řeší případné problémy, které mohou vyvstat v rámci edukačního programu týkajícího se socializace dětí z nízkopříjmových rodin, a jaké jsou nejčastější výzvy, se kterými se setkávají? (Jak pracovníci tábora řeší případné problémy v rámci realizace edukačního tábora?)

Během táborového pobytu se objevují problémy různého charakteru. Nejčastěji se jedná o nedostatek oblečení a bot, které si děti přivezou. V tomto případě dostanou erární oblečení, které si po skončení tábora mohou odvézt domů. Objevují se i různé zdravotní problémy (opruzeniny, noční pomočování, vši, odřeniny, atd), i tyto se snažíme za pomoci zdravotníka vyřešit, nebo alespoň zlepšit stav dítěte. Nejedná se však o závažné zdravotní komplikace, které by bránily v pobytu nezletilého dítěte na táboře. Především o zdravotních komplikacích jsou po skončení, někdy i v průběhu tábora informováni jejich zákonní zástupci. Díky tomu, že někteří vedoucí na táboře jsou současně pracovníky orgánu sociálně – právní ochrany dětí, jsou těmito rodiče následně po skončení tábora

vedení ke zlepšení stavu. Mimo výše zmíněných problémů, které jsou nejčastější, se výjimečně objeví problém jiného charakteru, který se vedoucí tábora snaží operativně řešit a nezletilému dítěti pomoci, aby se cítilo, co nejlépe.

Jaký je vztah mezi úspěšností edukačního programu a finančními prostředky, které jsou táborem k dispozici, a jaký by byl ideální rozpočet pro takový program?

Neznám podrobné financování tábora. Na běžné pomůcky, které jsou potřeba k jednotlivým hrám v programu, je každoročně vyčleněna část financí a tyto pomůcky mohou být nakoupeny a plánovaný program tábora není ve větší míře narušen. V případě navýšení financí o menší částku, v řádech tisíců, bychom dětem mohli naplánovat například výlet, kdy by z navýšených financí bylo hrazeno dopravné autobusem, vstupy, občerstvení. Pokud by byl rozpočet tábora vyšší, v řádech desetitisíců, mohlo by se pobytu zúčastnit více dětí.

Ideální rozpočet pro tábor si netroufám odhadovat. Nechci tvrdit, že vyčleněné finance pro realizaci tábora jsou optimální, ale každoročně je tábor pro spoustu dětí velkým zážitkem.

Jaký vliv má tento tábor na sebevědomí a sebeúctu dětí z nízkopříjmových rodin?

Sebevědomí dětí účastí na táboře může být určitě posíleno. Děti účastníci se tábora se mohou začlenit do kolektivu ostatních, mohou zažít pocit, že nejsou vyčleněny z kolektivu. Díky kolektivu dětí a personálu tábora mohou zažít pocit, že o ně někdo má zájem, někomu na nich záleží.

Myslíte si, že děti z těchto rodin se po účasti na táboře lépe integrují do společnosti?

Myslím si, že dětem určitě může pomoci účast na táboře k lepší integraci do společnosti a že se takto i děje. Napadá mě příklad, kdy si děti na začátku školního roku ve škole vyprávějí zážitky z letních prázdnin. I „naše“ děti z tábora se mohou začlenit do kolektivu spolužáků, mohou vyprávět nespočet zážitků z tábora, a tím nejsou vyčleněny.

Jaký je vliv tábora na rozvoj sociálních dovedností dětí?

Věřím, že personál a program tábora má pozitivní vliv na rozvoj sociálních dovedností dětí a že pro děti je účast na táboře přínosem.

Co si myslíte o tom, že tábor poskytuje dětem z nízkopříjmových rodin přístup k aktivitám a zážitkům, na které by jinak neměly možnost?

Myslím si, že je určitě dobře, že Město Jindřichův Hradec pořádá pro děti z nízkopříjmových rodin tento tábor a jsem ráda, že mohu být součástí táborového týmu, který dětem zajišťuje desetidenní program. Pro většinu dětí je to jediná prázdninová, ale i celoroční aktivita, kdy smysluplně využívají volný čas.

Jaký má tento tábor vliv na vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu?

Domnívám se, že vztahy mezi dětmi a pracovníky táborového týmu jsou pozitivní. Děti se na konci táborového pobytu ale i během kalendářního roku, kdy se potkáme po městě, dotazují, zda pojedou opět na tábor, dotazují se i na další mé „kolegy“, přejí si být se svými oblíbenými vedoucími v oddíle i v dalším roce na táboře.

Jaké jsou výhody a nevýhody toho, že tábor je pouze pro děti z nízkopříjmových rodin?

Podle mého názoru výhodou je to, že všechny děti jsou ze stejného nebo podobného prostředí. Děti jsou si zde rovny, mají stejné nebo podobné problémy v rodině, ve škole. Nestane se, že děti přijedou na tábor s mobily nebo notebooky a tyto si vzájemně závidí, jako tomu bývá na běžných táborech. Nevýhoda mě v tuto chvíli nenapadá.

Co dělá tento tábor unikátním ve srovnání s jinými tábory?

Domnívám se, že není velmi časté, aby právě města pořádala tábory pro děti z nízkopříjmových rodin, aby pracovníci městského úřadu byli současně během letních prázdnin vedoucími a kamarády dětí, které znají ze své pracovní praxe. Letní tábory právě tohoto typu pořádají ve většině případů například neziskové organizace. Pro mě osobně, jako zaměstnanec odboru sociálních věcí, a současně táborové vedoucí, je výjimečné pracovat s dětmi, které během roku znám jako klienty orgánu sociálně – právní ochrany dětí, kdy s nimi jednám z pozice sociálního pracovníka. Tyto děti se v srpnu stanou účastníky tábora, kde se z nás stávají kamarády, všichni si zde tykají, zažívají legraci a dobrodružství. O to složitější je návrat do reality, kdy musíme obnovit vztah klient x sociální pracovník.

Jaký byl největší úspěch, kterého bylo dosaženo díky edukačnímu působení tohoto tábora na děti z nízkopříjmových rodin?

Myslím si, že mnohem častěji se objevují různé malé úspěchy.